

LLUC

maig-juny 85

n.º 721

225 pts.

Català per a adults
Normalització lingüística

Si els seus estalvis són petits, raó de més per beneficiar-se del nostre servei "ESTALVI TERCERA EDAT". Tindrà la confiança d'un bon banc i traurà un bon rendiment dels seus diners.

Per a nosaltres, la Tercera Edat és la primera. I ho demostrarem cada dia.

ESTALVI TERCERA EDAT
Un estalvi de primera

Per poc que hi posi, en traurà molt.

LLUC

Revista bimestral
ANY LXV

Direcció:
PP. Missioners dels Sagrats Cors
Monestir de la Real
07010 Palma de Mallorca

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR

Informació i correspondència:
Apartat de Correus n.º 619
Telèfon 22 32 99
07080 Palma de Mallorca

Director:
Bartomeu Suau Tugores

Conseller-Delegat:
Ramon Ballester i Vives

Caps de Redacció:
Josep M. Llompарт
Pere Llabrés i Martorell

Secretari de Redacció:
Jordi Valls i Casas

Consell de Redacció:
Gabriel Janer Manila
Josep M. Palau i Camps
Antoni Quintana
Gaspar Valero i Martí
Priam Villalonga de Cantos
Catalina Mir i Fullana

Subscripció: 1.150 ptes. anuals
Estranger: 1.400 ptes. anuals
Preu de l'exemplar: 225 ptes.

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Composició i impressió:

Taller Gràfic Ramon

Jaume Balmes, 39 - Tel. 25 44 32
07004 Palma de Mallorca

Dipòsit legal: P.M. 276-1958
I.S.S.N.: 0211-092X

Amb el suport de

Fundació congrés de cultura catalana

sumari

- Pàg.
- Portada: Jaume Falconer.
- 2 **Davant la crisi turística** que Mallorca sofreix aquest estiu, el nostre **EDITORIAL** llança el seu crit d'alarma i convida a una presa de consciència davant el redreçament necessari de la primera indústria d'aquest país.
- 3 **DOSSIER: Català per a adults.**
Després d'una breu **presentació**, de fer un repàs als **cursos** que es donen i d'una **reflexió general**, comença la sèrie d'articles:
- 5 **Una experiència innovadora: els cursos de català per a adults als barris de Palma**, per Antoni Mir.
- 8 **1962-1985: els cursos de l'Obra Cultural Balear a l'Estudi General Lul·lià.** Escriu el qui tant ha treballat en aquests cursos, Pau Llabrés.
- 10 **Un acte animós i multitudinari**, per Jordi Friginals. Parla de l'acte de clausura dels cursos de català per a adults (1984-85) patrocinats per l'Ajuntament de Palma.
- 11 Sobre **els cursos a Menorca**, **LLUC** ofereix una entrevista amb Joan F. López Casanovas.
- 12 **Els cursos de català per ràdio. Un mitjà més per aprendre la nostra llengua.**
- 13 **La VIII Campanya «Carles Salvador»** en el País Valencià, per Adolf Gisbert i Oltra.
- 14 Montserrat Gimeno escriu sobre **Els cursos de català per a adults a Catalunya.**
- 15 La Conselleria d'Educació i Cultura d'Andorra presenta la tasca de **l'Ensenyament per a adults** en aquell Principat.
- 16 **Escola de Algerès «Pasqual Scanu».** Sobre les activitats d'aquesta escola a la ciutat sarda d'Alguer escriu Antoni Nughes.
- 17 **Des de Suècia, una opinió**, per Ramon Cavaller.
- 19 Pel mes de maig, l'Obra Cultural Balear signà un manifest **sobre la Llei de Normalització Lingüística, consideracions i propostes genèriques**, que publicam per a una major difusió.
- 23 **Comentari crític d'alguns llibres de text que s'usen als cursos de català per a adults.**
- 27 Enguany es compleix el cinquantè aniversari d'una Editorial que tant ha treballat per la nostra cultura. Miquel Pons fa la **Petita història de l'Editorial Moll.**
- 30 **L'ESGLÉSIA NOSTRA** s'ha alegrat enguany de la proclamació de les virtuts heroiques de dos fills seus. Gabriel Ramis traça la figura de la **Venerable de Sencelles** i Pere Llabrés presenta el caire sant de **Fra Juniper Serra.**
- 33 **Elements de la societat preturística.** Joan Sbert continua i acaba el seu estudi sobre **Els molins de vent mallorquins**, presentant les característiques dels que extreuen aigua al prat de Sant Jordi.
- 36 La Caixa de Pensions, per commemorar el 50.è aniversari del seu fundador, ha convocat el **Premi «Francesc Moragas» de Previsió Social.**
- 38 **Cinema. París-Texas de Win Wenders**, per Catalina Aguiló.
- 39 **Crònica d'art. Esther Olondriz**, comentari de l'exposició de febrer a la Galeria «Joaquim Mir» de Palma, per Catalina Aguiló Ribas.

editorial

Davant la crisi turística

Sembla que aquesta vegada les habituals alarmes sobre la indústria turística a les Illes, i més concretament a Mallorca, van de veres. Segons les estadístiques la disminució de visitants frega el 50 % en relació a altres temporades. Caldria una reflexió sobre aquest fet que pot tenir conseqüències incalculables per al nostre país, que potser no passa de ser un projecte de país.

És possible que ara comencem a pagar el preu de tanta improvisació i de tanta eufòria fonamentada en un guany ràpid a canvi, en moltes ocasions, de l'auto-destrucció. Segurament no hem sabut oferir al visitant un producte de dignitat i de qualitat. A canvi d'un grapat de monedes ho hem tingut tot venal des del paisatge fins a l'ànima, i no com el Dr. Faust a canvi de la joventut perduda, sinó de coses més elementals.

No sabem si encara hi serem a temps però creim que els nostres organismes autonòmics s'haurien de replantejar en profunditat l'enfocament que cal donar a la indústria turística. Per

ventura el model italià seria alligonador. A Itàlia han sabut potenciar allò que nosaltres hem menyspreat: el propi paisatge i la pròpia cultura. Han servat sempre la dignitat i han exigut respecte cap al propi país. El resultat és que el turisme de millor qualitat es dirigeix a Itàlia i comença a menysprear l'absurda farsa turística que nosaltres hem muntat.

També podríem tenir en compte alguns modestos models insulars com p. e. els festivals de música que se celebren anualment a Pollença i Deià. Si aquestes manifestacions fossin degudament potenciades, tal volta aniríem millorant a poc a poc la clientela. Això i una protecció decidida i eficaç del nostre patrimoni natural i artístic, que si no és tan important com el d'Itàlia, té encara prou entitat per subjugar i emocionar els visitants sensibles, seria una passa important cap el recobriment de la indústria més pol·lent de Mallorca i cap el guany d'un respecte, que per ventura fins ara no ens hem merescut.

DOSSIER: CATALÀ PER A ADULTS

Presentació

*Hem pensat que aquest dossier podria ser del vostre interès. Els cursos de català per a adults no són una realitat molt coneguda. I això que, a hores d'ara, desenes de milers de persones adultes estan aprenent a parlar i a escriure la nostra llengua. Com una onada d'aigua fresca, els cursos es multipliquen i s'escampen per tota la nostra àrea lingüística. La **Llei de Normalització Lingüística a Catalunya**, la **Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià** i la imminent **Llei de Normalització Lingüística de les Illes Balears**, hi juguen un paper transcendental. Malgrat la ideologia bilingüista, malgrat les insuficiències, malgrat els entrebancs en l'aplicació d'aquestes lleis.*

Molts saben que el català serà cada vegada més necessari. D'altres, descobreixen avui la seva pròpia realitat cultural i nacional: en prenen consciència. Un sector important de la població castellanoparlant decideix integrar-se voluntàriament en la nostra comunitat lingüística.

Tot això, i més, cristal·litza en els cursos d'adults. Aquests articles en són una primera aproximació, encara que, ben segur, incompleta. De tota manera, esperam sincerament que us agradin i que us aportin la informació imprescindible.

QUINS CURSOS SÓN?

- AVUI, els estudiants poden aprendre el català a l'escola. Sobretot, els qui estudien en català totes les assignatures.
- AHIR, això no era possible. Els pares i mares d'avui, o simplement tots els ciutadans i ciutadanes adults, que volen posar-se al dia, han de seguir els cursos de llengua. A ells van destinats i ells els donen la saba, la vida.
- Hi ha tres àmbits, com són
 - 1.—els Cursos de Reciclatge per a Professors d'EGB (Govern Balear)
 - 2.—els Cursos de Català per a Funcionaris (Govern Balear, Consells Insulars, alguns Ajuntaments)
 - 3.—els Cursos de Català, oberts a tothom, que patrocinen diverses institucions autonòmiques i municipals.

El present recull tracta d'aquesta última realitat.

**Una cultura en marxa
per a tot un poble.**

Demaneu informació

**XARXA
CULTURAL**

Carrer Ample, 35 (Palau Mornau)
Telèfon 315 10 11 - Barcelona - 2

Una reflexió general

Fixau-vos-hi:

Tots els cursos de català per a adults que han obtingut el suport de qualche institució han augmentat considerablement la inscripció.

A Menorca, els cursos organitzats i patrocinats pel Consell Insular de Menorca.

A Mallorca, els cursos de l'Ajuntament de Palma als barris de la ciutat, que organitza l'Obra Cultural Balear. També a Mallorca, els cursos de català per ràdio, Ràdio Ecce, patrocinats pel Consell Insular de Mallorca.

Aquests cursos que hem esmentat sumen més de dues mil persones inscrites.

I ara, què n'opinau?

De moment, el Govern Balear destina una quantitat ínfima al patrocini de cursos de català per a adults, i en qualsevol cas, la seva actuació és completament irrelevant.

Recordem que les tasques de la normalització lingüística són **competència exclusiva** de la nostra Comunitat Autònoma.

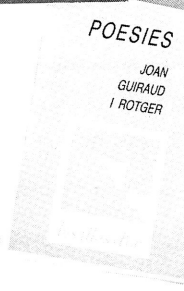
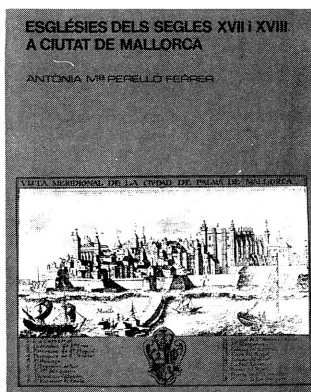
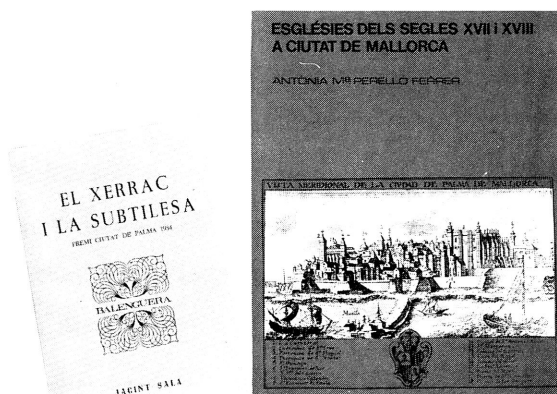
Si una persona no troba facilitats suficients per aprendre la llengua pròpia de les Illes, de qui és per tant la responsabilitat?

Al nostre parer, el Govern Balear ha de posar en funcionament més mitjans i ha d'ajudar i patrocinar totes les iniciatives que puguin facilitar als ciutadans de les Illes un aprenentatge ràpid, eficaç i seriós. La nostra llengua s'ha de poder aprendre per ràdio, per correspondència, per televisió, en cursos normals de cent hores i cursos intensius de trenta. S'han d'editar materials didàctics de suport. S'ha d'assegurar la formació adequada del professorat. S'ha de crear una titulació oficial que acrediti els coneixements de català dels adults.

En definitiva, cal que el Govern Balear fixi uns criteris i una política lingüística en aquest àmbit. Per cap motiu pot oblidar la realitat existent. Nosaltres estam segurs que si adopta una actitud més favorable i la concreta en realitzacions, milers de persones més aprendran el català. Sens dubte, el poble de les Illes té dret a disposar del màxim de facilitats que siguin possibles. Les facilitats de què disposa actualment, no les hi ha oferides la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern Balear.

LLISTA DE LES NOVETATS PUBLICADES PER L'EDITORIAL MOLL.

1985

A. Munné-Jordà, **Ofici de torsimany**, Biblioteca Raixa, 137.

Antoni M.ª Alcover, **Les millors Rondalles de Mallorca**.

Joan Miralles i Monserrat, **La història oral. La finestra**. Textos didàctics, 1.

Antònia M.ª Perelló, **Esglésies dels segles XVII i XVIII a Ciutat de Mallorca**. Biblioteca Els Treballs i els Dies, 26.

Diversos, **Actes XVI Congrés Internacional de lingüística i filologia romàniques**, vol. II.

Joan Mas, **Cavallet quan eres jove**. Biblioteca Les Illes d'Or, 141.

Joan Guiraud, **Poesies**. Biblioteca Les Illes d'Or, 142.

Antoni Serra, **El blau pàllid de la rosa de paper**. Biblioteca Raixa, 138.

Jacint Sala, **El xerrac i la subtileza**. Biblioteca Balenguera, 36.

editorial
MOLL

Torre de l'Amor, 4, Palma de Mallorca

Una experiència innovadora:

Els cursos de català per a adults als barris de Palma

per Antoni Mir

Una experiència força interessant a Mallorca, d'ensenyament del català als adults, és la de l'Ajuntament de Palma. En tres anys, els cursos s'han estès pels barris de la ciutat: de tres zones urbanes a vuit. De vuitanta alumnes a més de set-cents. De dos nivells d'iniciació a cinc nivells que formen un cicle complet d'aprenentatge. Avui, són uns cursos que compten amb una infraestructura molt completa. La creació del Servei Municipal ho ha permès.

L'ORIGEN: EL PRIMER CONSISTORI DEMOCRÀTIC

L'Ajuntament de Palma va aprovar, el 10 d'octubre de 1981, un «Programa de Normalització Lingüística», el qual, entre d'altres i atès el tema que ens ocupa, incloïa l'apartat següent:

«L'Ajuntament organitzarà cursos de llengua catalana directes a les barriades, o a través de la premsa o la ràdio, destinats sobretot a les persones adultes i, molt especialment, als immigrants desconexedors de l'idioma de Mallorca».

L'Obra Cultural Balear va acollir-se al paràgraf esmentat i la Junta Directiva, reunida el 13 d'octubre de 1982, presidida aleshores per Josep M. Llompart, decidí d'oferir a la institució municipal la seva experiència en l'organització dels cursos, un professorat titulat i competent i l'assessorament didàctic necessari per iniciar una experiència pilot als barris de la ciutat. La proposta fou acceptada pels òrgans de decisió del Consistori i al cap d'un mes començaven sis cursos a tres barris: Son Cladera, Sa Indioteria i el Polígon de Llevant. S'hi varen inscriure vuitanta alumnes, la meitat d'ells castellanoparlants. Les Associacions de Veïns i les APA varen assistir a les primeres reunions de planificació, iniciant una col·laboració que no s'ha interromput posteriorment. Joan Perelló, de la majoria municipal i del PSM, era el regidor d'Educació i Normalització Lingüística.

L'EVOLUCIÓ

Si el primer any el suport municipal va ser de subvenció parcial, el segon va ser de patrocini (subvenció del cost total). No és aquesta una qüestió secundària. Cal ser ben conscients que en la situació actual és determinant l'assumpció per part de les institucions de les tasques que permetran la normalització de l'ús de la nostra llengua.

Vinyetes de la campanya de publicitat dels cursos 1984/85.
Autor: Pere Joan.

En una primera fase, l'Obra Cultural Balear enceta l'experiència i organitza els cursos als barris. Però en una segona fase, en concret durant el curs 1984/85, la relació

1982/83: subvenció parcial als Cursos d'OCB.
1983/84: patrocini (subvenció total).
1984/85: creació del **Servei Municipal de Cursos de Català als barris de Palma**.

Veim en aquest quadre els diversos règims de col·laboració entre l'entitat promotora dels cursos i la institució municipal. Un model a imitar per part d'altres institucions amb la mateixa, o major, responsabilitat.

s'inverteix: els cursos passen a ser de plena responsabilitat municipal i l'Obra Cultural Balear opta, per concurs públic, a la gestió del Servei Municipal de nova creació. Hi ha hagut una dinàmica progressiva per la qual la institució municipal ha assumit com a pròpia una realitat social i l'ha projectada amb major intensitat dins la mateixa societat.

Només per aquest fet, és important que parlem dels cursos als barris de Palma. Un **Servei Municipal** els assegura la continuïtat mentre siguin necessaris. El prestigi social de la institució consolida el prestigi dels cursos davant dels ciutadans i indirectament estimula les actituds favorables a l'aprenentatge. Permet, alhora, la creació d'una infraestructura administrativa i de coordinació que, juntament amb la professionalització del treball, garanteix l'eficàcia en la gestió, el millorament constant dels mètodes d'ensenyament i l'atenció acurada a les persones que s'hi inscriuen.

Aquest **Servei Municipal** respon a una necessitat popular. I a una demanda: la inscripció no deixa de créixer, un any rera l'altre, i les previsions són optimistes de cara al futur immediat. L'acolliment als barris és positiu dins dels límits lògics de la situació sociolingüística en què vivim. Hem de destacar l'afluència, completament nova, de persones castellanoparlants, les quals representen actualment gairebé un 40 % de la inscripció.

Finalment, hem d'esmentar un fet molt important: el plenari de l'Ajuntament de Palma va aprovar *per unanimitat* la creació del **Servei Municipal de Cursos de Llengua per a Adults** als barris. També va aprovar per

unanimitat l'atorgament de la gestió del dit Servei a l'**Obra Cultural Balear**.

Més de set-cents alumnes, vint cursos distribuïts en vuit zones urbanes, cinc nivells educatius que formen un cicle complet d'aprenentatge i un equip de professionals especialitzats en l'ensenyament de la llengua. Aquests són, ara ja, els resultats.

UNS OBJECTIUS INNOVADORS

Des de l'any 1962, existeixen cursos de català per a adults a Mallorca. Són vint-i-tres anys d'experiència que han permès, avui, un desplegament molt major arreu de l'illa. La feina duta a terme és immensa i els qui hem començat ara a treballar-hi professionalment devem agraïment i reconeixença a les persones que han creat i mantingut els cursos a l'Estudi General Lul·lià (Francesc de B. Moll, Josep Grimalt, Catalina Calafell, Jordi Magrinyà, Pau Llabrés...), l'Escola Municipal de Mallorquí de Manacor (Guillem Barceló...) i molts altres que per raons òbvies d'espai no podem esmentar.

Gràcies a ells no partim del no-res i els cursos als barris han pogut intentar l'assoliment d'uns objectius nous, o parcialment nous, adequats al medi demogràfic i social, i adequats a la situació sociopolítica present en què era previsible un augment considerable de la demanda popular.

En resum, i en general, aquests objectius eren:

1. La creació de cursos dirigits específicament a la població castellanoparlant, partint de les seves necessitats comunicatives.

llibreria

Jovellanos

- pósters
- làmines
- postals...

Jovellanos, 1 Tel. 22.14.66

Ciutat de Mallorca

Edicions

Disseny gràfic

Publicitat impresa

Fotocomposició

Tipografia / Offset

taller gràfic
RAMON

JAUME BALMES, 39 - TEL. 25 44 32 - 07004 PALMA DE MALLORCA

QUINS CURSOS PODEN SEGUIR-SE?

PER A CASTELLANOPARLANTS:

Nivell A1	Capacita per a entendre i parlar la llengua de Mallorca.
Nivell A2	Perfeccionament del nivell anterior: comprensió i expressió oral de la llengua.

PER A CATALANOPARLANTS:

Nivell B (Elemental)	Coneixements elementals de Català (orals i escrits). Capacita per al domini de les regles generals de l'ortografia i de la morfologia bàsica.
Nivell C (Mitjà)	Coneixements mitjans de Català (orals i escrits). Possibilita el domini de l'ortografia i de la morfologia.
Nivell D (Superior)	Coneixements superiors de Català (orals i escrits). Reflexió sobre l'estructura i el funcionament del llenguatge en els plans fonològic i gràfic, morfològic, sintàctic i lèxic.

Aquests són els cinc nivells que poden seguir-se en els cursos als barris de Palma

2. La renovació i modernització dels sistemes d'ensenyament. En concret, l'intent d'aplicar un enfocament comunicatiu en l'aprenentatge de la llengua i el millorament de la metodologia i de la tecnologia didàctiques.

3. La descentralització dels llocs d'impartició de les classes per tal d'arribar a tots els barris de Palma. La gratuïtat.

4. L'oferiment d'uns cursos que, intencionadament, poden acceptar qualsevol persona, sigui quin sigui el seu nivell cultural, amb la finalitat que *totes* les capes de la població puguin tenir l'oportunitat d'aprendre el català.

UN NOU ENFOCAMENT

La modernització dels sistemes d'ensenyament de la llengua és, possiblement, l'aspecte més important de la tasca que anam duent a terme, a part de l'abast popular dels cursos i de la dinamització cultural que promouen en els barris.

El treball que s'està fent a Catalunya a través del Servei de Normalització Lingüística de la Generalitat ens ha orientat i estimulat a continuar per aquest camí. Destaquem, del seu treball, la publicació del **Nivell Llindar** (1) i l'edició del **Digui, digui...**, Curs Multimèdia per a no catalanoparlants (2), a més del treball de recerca i d'adaptació creativa de l'enfocament comunicatiu aplicat a l'ensenyament de la llengua (3). Els encontres, del 1983 ençà, d'intercanvi d'informacions i d'experiències entre els cursos d'adults dels Països Catalans (el primer dels quals, per cert, celebrarem a Mallorca), afavoreixen

un procés d'unificació de criteris d'acord amb la unitat de tota l'àrea lingüística, la qual cosa ens ajuda a no reduir els horitzons de feina i de projectes a nivell local.

La renovació pedagògica passa, sobretot, per relacionar la classe de llengua amb la societat. Per incorporar les aportacions de la lingüística aplicada a nivell internacional i les anàlisis més recents de la sociolingüística. Podem dir que un objectiu general i que condiciona tot el treball és el següent: l'alumne ha de poder **usar la llengua** a més de conèixer-la. Hem d'ensenyar com s'utilitza la llengua i la utilització mateixa de la llengua. D'aquesta manera, la dinàmica del curs se centra en la competència comunicativa de l'alumne i el treball de reflexió sobre la llengua es posa al servei del desenvolupament de les capacitats expressives i de les necessitats comunicatives de les persones que decideixen aprendre el català. Els cursos no són ni poden ser endocèntrics, car intenten afavorir l'ús real del català sobretot fora de la classe, en la vida normal i quotidiana dels alumnes. Es tracta, doncs, de potenciar actituds favorables en aquest sentit i situar l'epicentre dels cursos en l'alumne mateix. Les ones expansives, la utilització de les habilitats adquirides, s'han de poder desplegar aleshores en tots els àmbits de la vida social.

Aquesta és una de les orientacions bàsiques del nostre treball. Hem parlat fins ara, pràcticament, dels avançats i d'una part dels projectes que intentam realitzar. Deixam els problemes per una altra ocasió. Deixam les insuficiències, els errors, les nostres limitacions. Diguem, amb tota la modèstia, però també amb tota la rigor de criteri que palesen els resultats, que aquest model de cursos funciona. I que ens proposam seriosament millorar-lo.

ANTONI MIR I FULLANA
 Coordinador dels Cursos d'OCB
 Coordinador del Servei Municipal
 de Cursos de Llengua per a Adults
 de l'Ajuntament de Palma - OCB

(1) Marta Mas, Joan Melcion, Rosa Rosanas, M. Helena Vergés; **Nivell Llindar** (versió provisional). Publicació de la Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Direcció General de Política Lingüística, Barcelona, 1983.

Es un treball previ a l'elaboració del Curs Multimèdia. Inicialment es parla de la definició de nivell llindar elaborada per J. A. van Ek per a l'anglès (J. A. van Ek i L. G. Alexander, **Threshold Level English**. Pergamon Press. Oxford, 1980. 1.ª edició: 1975). L'elaboració final ha adaptat les especificacions del Nivell Llindar a les característiques específiques dels aprenents residents al territori lingüístic català. Notem, a més, que aquest model curricular permet l'adaptació a grups d'aprenents molt variats. A més del **Digui, digui...** aniran sorgint amb tota probabilitat altres materials i experiències.

(2) Joan Melcion i altres. **Curs de català per a no-catalanoparlants adults. Digui, digui...** Publicacions de l'Abadia de Montserrat i Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1984. Promogut per la Direcció General de Política Lingüística, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya.

Aquest curs s'ha elaborat sobre la base dels treballs del Projecte «Langues Vivantes» del Consell d'Europa i amb la col·laboració dels seus experts. Consta de diversos materials vehiculats a través de mitjans diferents (llibres, cassettes, vídeos, programes de TV i de ràdio, premsa), que són aleshores complets i complementaris.

(3) Vegeu, del 1982 ençà, els diversos números de la revista **Com ensenyar català als adults**, editada pel Servei d'Assessorament Lingüístic de la Direcció General de Política Lingüística, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya.

1962-1985: Els cursos de l'Obra Cultural Balear a l'Estudi General Lul·lià

La primera i més important preocupació que va tenir l'OCB des de la seva fundació (1962) va esser l'organització de cursos de llengua catalana. I era lògic que fos així, ja que la llengua havia estat, i era encara, l'objectiu fonamental dels atacs que el règim polític d'aleshores dirigia contra la cultura catalana amb la intenció no dissimulada de fer-la desaparèixer i substituir-la per la castellana, fent castellà sinònim d'espanyol. Sabien molt bé que la llengua és la clau de volta i que destruint la llengua, la resta també cauria més o menys lentament, però d'una manera segura. Per això dic que era lògic que les activitats de l'OCB començassin fixant-se com a objectiu prioritari la defensa de la nostra llengua i la difusió del seu coneixement a través dels cursos per a adults.

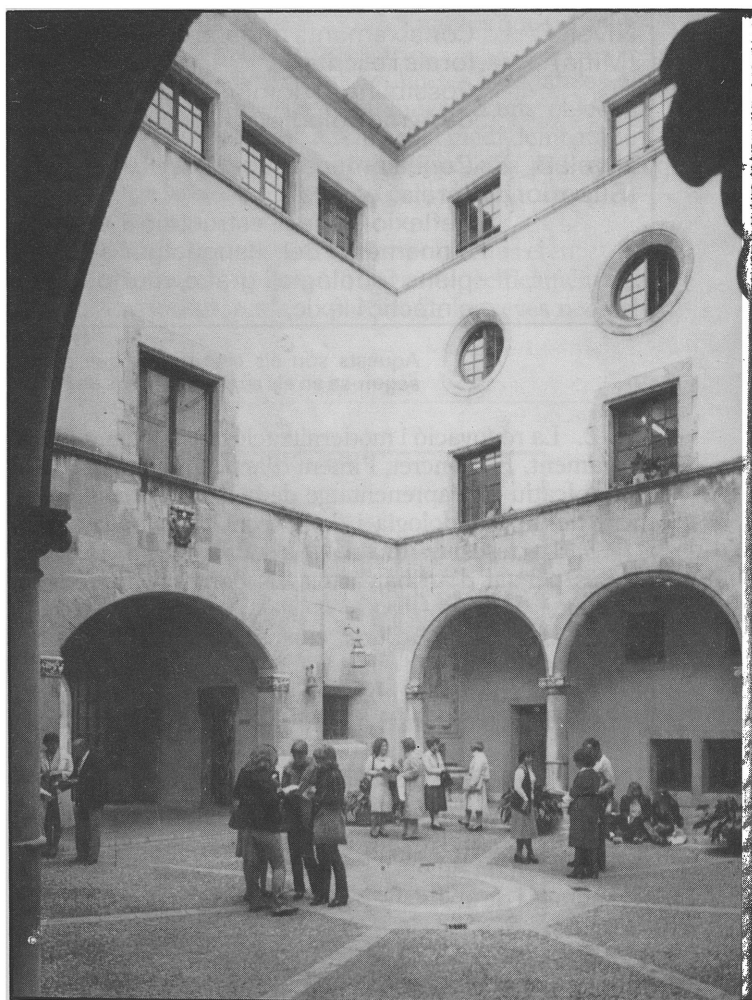
Així, doncs, des del primer any de la seva fundació inicia aquesta activitat que s'ha mantingut i es manté fins ara. Aquests cursos que es donen a l'Estudi General Lul·lià, han estat sempre oberts a tothom que hagi desitjat adquirir o ampliar coneixements de llengua catalana.

El primer curs (1962-63) es van organitzar cursos a Palma, Inca i Sóller. La participació d'alumnes va esser bastant nombrosa i entusiasta. A final de curs els alumnes aprovats rebien, com a premi i estímul, un llibre els qui havien obtingut la qualificació d'aprovat, 500 pessetes els qui havien obtingut un Notable i els qui havien aconseguit un Excel·lent eren premiats amb un viatge de quatre dies per terres del Principat.

L'any següent es va implantar un curs de capacitació per al professorat i s'instituíren els concursos de recitació i redacció amb el nom de «Joan Alcover» i «Catalina Llinàs», que era la patrocinadora dels concursos. També durant aquest segon curs es va aplicar el llegat del Sr. Joan Crespí Moyà a la concessió de beques de 2.000 ptes. als alumnes del curs de professorat residents fora de Palma.

En el curs 1964-65, a més dels cursos esmentats, se n'organitzà un altre de grau elemental per correspondència i, a més a més, es creen els Premis de Tardor dotats amb 3.000, 2.000 i 1.000 ptes.

Cada any aquests cursos van prenent més força i amplien el seu àmbit tant a Ciutat com a la part forana.

Entre els centres de Palma que van organitzar cursos en col·laboració amb l'OCB, podríem citar: Institut «Joan Alcover», Institut «Ramon Llull», Lluís Vives, Sant Josep Obrer, CIDE, Pius XII, Acadèmia Terman, Teresianes, Seminari Diocesà, i molts altres, tant de Palma com de fora. I entre els pobles de Mallorca que demanaren la col·laboració de l'OCB i organitzaren cursos hi ha Cam-

panet, Campos, Felanitx, Inca, Lluçmajor, Manacor, Petra, Sa Pobla, Pollença, Consell, Alaró, Algaida, etc. etc.

En el curs 1971-72 s'organitzà la primera «Campanya de Mallorquí» que va consistir de curssets intensius d'un mes de duració a molts de pobles de Mallorca.

L'any 1973 l'Ajuntament de Manacor, en col·laboració amb l'OCB, va crear l'Escola Municipal de Mallorquí que ha fet molta feina i ben feta i que ha estès la seva influència a tota la seva comarca.

La transició cap a la democràcia va obrir grans expectatives favorables a la nostra llengua i això es va traduir immediatament en un creixement espectacular de la matrícula en aquests cursos per a adults. Les aules que ens podia oferir l'Estudi General Lul·lià varen resultar insuficients i haguérem de sol·licitar a la Delegació del Ministeri d'Educació i Ciència que ens deixassin dues aules del Col·legi Públic «Gabriel Alzamora». Els alumnes matriculats durant el curs 1976-77 varen ser 350. A més, durant l'estiu de l'any 1976 es va organitzar un Curs per Correspondència destinat a professors d'EGB en el qual van prendre part 270 mestres.

Això i l'eufòria autonomista que va culminar amb la gran manifestació del 29 d'octubre de 1977 necessàriament havia de despertar el recel dels qui fins llavors havien esperat tranquil·lament la total ruïna de la nostra llengua i cultura. És ara quan comença la campanya de cartes al director que tan bona acollida han trobat sempre en els nostres diaris amb l'objecte de sembrar la confusió

aprofitant la desinformació d'un públic al qual s'ha amagat sistemàticament la identitat cultural del nostre poble. La confusió gira entorn dels conceptes de llengua i dialecte, català i mallorquí. Per aquest motiu l'OCB va encarregar a l'eminent lingüista Sr. Francesc de B. Moll la lliçó inaugural de l'acte d'obertura de curs de l'any 1978, que tractava precisament d'aquest tema. El seu títol era **Llengua o dialecte? Català o mallorquí?** La sala d'actes de la Casa de Cultura es va omplir de gom a gom i va esser insuficient per encabir tots els que hi van acudir. El text d'aquesta conferència va esser editat per l'OCB i el Consell General Interinsular. L'edició va quedar exhaurida en poques setmanes i s'hagué de fer la segona edició.

A partir d'aquests moments l'OCB va deixar d'esser l'única entitat organitzadora de cursos de llengua catalana i les classes de l'Estudi General Lul·lià han anat adquirint les proporcions que corresponen a uns cursos normals per a adults. Però amb això no vull dir que la demanda de classes sigui normal. Pels cursos de l'OCB han passat sis o set mil alumnes. El total de gent que ha rebut un ensenyament molt elemental de català de vuit o nou mil. Això vol dir que la feina a fer és immensament superior a la que hi ha feta. La nostra població continua essent analfabeta en la seva pròpia llengua. I és a les institucions de govern a qui toca la responsabilitat de posar remei a aquesta lamentable i vergonyosa situació.

PAU LLABRÉS I PIZÀ

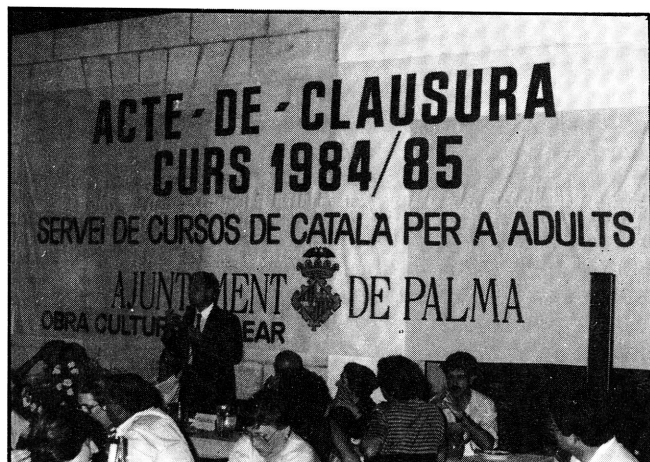
502
revista

WOL

AJUNTAMENT DE PALMA

Un acte animós i multitudinari

Més de 500 persones assistiren a l'Acte de Clausura dels Cursos de Català per a Adults (1984-85) de l'Ajuntament de Palma. L'Obra Cultural Balear és l'entitat que els organitza i gestiona. També hi havia, especialment convidats, els alumnes dels cursos d'O.C.B. a l'Estudi General Lul·lià i un grup d'alumnes d'Esporles. Ramon Aguiló, Batle de Palma, va presidir l'acte juntament amb Josep M. Llompart, Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, Ignasi Ribas, President de l'O.C.B., i Nicolau Llanelles, Tinent de Batle de Cultura, els quals varen lliurar els certificats d'aptitud als alumnes.

El grup CALITJA, hi va posar el trull musical i la cançó ben feta. Ramon Aguiló i Ignasi Ribas, les paraules adequades.

Al cap d'un mes, podem demanar-nos quin va ser l'aspecte més important de l'acte. No cal pensar-s'ho gaire i vos ho diré tot d'una: va ser l'ambient, va ser la gent. Una gent que s'esforça per parlar, per escriure el català. Que desitja una societat on la comunicació entre les persones sigui més fàcil. Que vol usar aquesta llengua, solidàriament i irrenunciablament alhora.

Ens va agradar l'acte. Perquè ens hi trobàvem bé, vaja. I perquè, com va comentar a la sortida Encarna Vinyes, «el que més m'ha agradat és que no coneixia ningú». Per aquí anam bé: que cada vegada hi trobem més cares noves.

JORDI FRAGINALS

llibres
en català
i juguetes

CARRER RUBÍ, 5
TEL. 21 38 21
PALMA

llegiu

**mallorca
socialista
la revista
de l'esquerra
mallorquina**

PSM

Partit Socialista de Mallorca
carrer Temple, 7 - Ciutat

Els cursos a Menorca

Entrevista amb Joan Francesc López Casanovas Conseller d'Educació i Cultura del Consell Insular de Menorca

El Consell Insular de Menorca és, de totes les institucions autonòmiques de les Illes Balears, l'entitat que està duent a terme una activitat més extensa i completa en relació a l'ensenyament del català a la població adulta. L'entrevista amb el responsable d'aquesta tasca, Joan Francesc López Casanovas, ens aporta les dades d'aquesta intensa activitat a l'illa de Menorca.

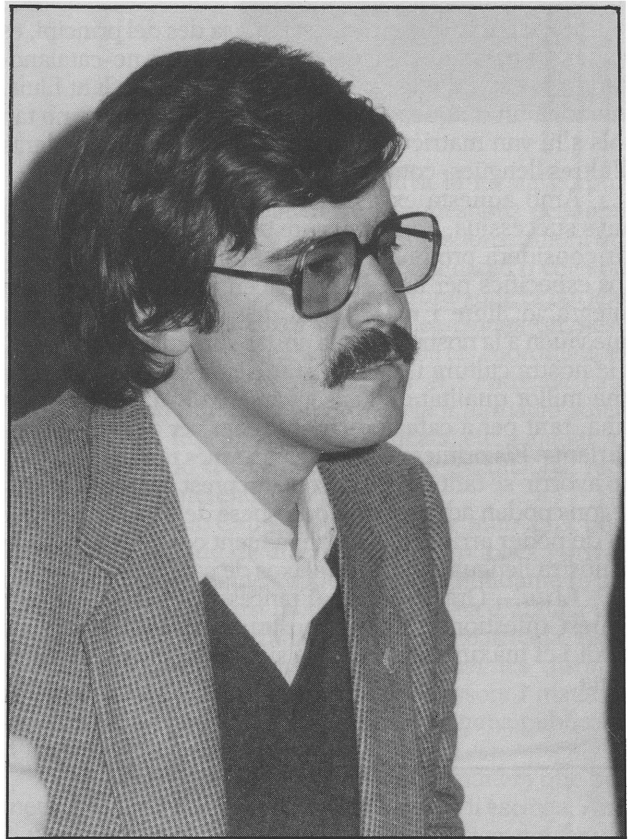
Lluc.—Quina importància donau a la promoció dels cursos de llengua per a adults, en la perspectiva que assenyala l'Estatut d'Autonomia?

J. F. López.—Des del Consell Insular de Menorca pensam que el coneixement de la llengua catalana per part de la majoria de la població és essencial per aconseguir la veritable normalització de la nostra llengua. En aquest sentit s'han fet les passes següents: des del curs 79-80, es van iniciar els cursos de català per a adults a tota l'illa. Ara bé, l'empenta més forta l'han rebuda des del curs 1983/84. En el present curs 1984/85, hem engegat els següents projectes: organització de la llengua catalana, per a adults a les poblacions de Maó (tres grups amb vuitanta alumnes), Ciutadella (quatre grups amb noranta alumnes), Ferreries (quinze alumnes), Alaior (vint alumnes), Es Castell (deu alumnes), Sant Lluís (dos grups amb vint alumnes) i Es Mercadal (quinze alumnes). Per a l'organització d'aquests cursos, aquest Consell ha establert convenis amb els diferents Ajuntaments de l'illa mitjançant els quals ambdues corporacions convenen a col·laborar en la promoció d'aquests cursos. Els Ajuntaments es comprometen a finançar la publicitat, fornir un local adequat i fer-se càrrec de la matrícula. I per la seva part, el Consell Insular de Menorca es compromet a finançar el cost del professorat i mantenir una coordinació general que assessori els professors i supervisi la marxa dels cursos.

Finalment, val a dir que els professors de català s'han constituït com a grup per tal d'elaborar una programació conjunta per a tota l'illa així com un manual bàsic per a castellanoparlants adaptat a la variant menorquina de cara a propers cursos.

L'actuació del CIM, s'estén a diverses àrees. Destaquem l'organització de cursos de llengua catalana per a funcionaris. Són curssets que s'imparteixen als propis ajuntaments i dintre de la jornada laboral. S'està fent aquest cursset a les següents localitats: Maó, Ciutadella, Ferreries, Alaior, Es Castell, Sant Lluís i en el propi CIM. El Servei d'Assessorament Lingüístic s'encarrega de l'organització d'aquests cursos.

Per altra banda, enguany, per primera vegada s'ha introduït l'ensenyament del català a l'Escola Permanent d'Adults. El CIM ha acordat de col·laborar amb aquests cursos finançant el cost del professorat que imparteix aquestes classes. Amb aquesta finalitat, quatre dels professors contractats també imparteixen aquestes classes.

Després hi ha els Cursos de Llengua i Cultura de les Balears de Ràdio Ecça. Aquesta iniciativa, promoguda per la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, fou vista com una experiència interessant i positiva per aquest Consell. Per tant, es va establir un conveni entre les Conselleries de Cultura d'ambdues institucions, mitjançant el qual la Conselleria de Cultura de la Comunitat Autònoma finançava l'emissió dels cursos per les emissores de Menorca, mentre que el Consell Insular finançava el cost del professorat. Tanmateix, aquests cursos no han tengut massa bona acollida ja que només s'hi han interessat quatre persones. Possiblement això es deu al fet que el curs va començar el desembre mentre que els organitzats pel Consell es feren un mes abans, de manera que totes les persones interessades ja s'havien matriculat a aquests cursos.

Lluc.—Quin pressupost es destina a l'ensenyament del català als adults?

J. F. López.—Un milió dues-centes mil pessetes és la quantitat global pressupostada enguany.

Lluc.—Considerau necessària la promoció de cursos específics per a castellanoparlants a fi de facilitar la seva integració lliure i voluntària en la nostra comunitat lingüística?

J. F. López.—Aquest Consell Insular sempre havia considerat necessària la promoció de cursos per a no-catalanoparlants. En acabar el curs passat es realitzà una enquesta entre les persones matriculades i la majoria opinava que un dels inconvenients més grans per al bon funcionament i desenvolupament de les classes era que els castellanoparlants i els catalanoparlants hi assistien conjuntament.

És per això que en aquest curs, ja des del principi, es va pensar a organitzar cursos especials per a no-catalanoparlants. Així, doncs, a Maó, a Ciutadella i a Sant Lluís, funciona un d'aquests grups. A més, val a dir que no tan sols s'hi van matricular castellanoparlants, sinó parlants d'altres llengües, com anglesos i francesos.

Amb aquesta experiència, que pensam ampliar en anys successius, hom pot veure que aquest Consell Insular considera prou necessària la promoció d'aquest cursos específics per una doble raó: en primer lloc, per una integració lliure i més ràpida dels no-catalanoparlants que viuen a la nostra illa, a la nostra comunitat lingüística, a la nostra cultura i a la nostra societat; en segon lloc, per una millor qualitat de l'ensenyament de la llengua catalana, tant per a catalanoparlants com per a no-catalanoparlants. Els primers poden avançar més ràpidament i, en no avorrir-se tant, no ho deixen tan prest com abans. I els segons poden adquirir una bona base des del principi per tal de poder arribar a un coneixement complet i seriós de la nostra llengua sense complexos de cap tipus.

Lluc.—Gràcies, Joan Francesc, per haver respost aquest qüestionari. Per la nostra part, us desitjam tot l'èxit i el màxim de profit que sigui possible en la vostra feina.

Els cursos de català per ràdio

Un mitjà més per aprendre la nostra llengua

Els cursos de Llengua i Cultura de les Balears consisteixen en una campanya conjunta que Ecça i el Consell Insular de Mallorca han duit a terme conjuntament l'últim curs escolar. S'oferia a tots els ajuntaments de Mallorca un professor de català, a més d'una campanya de promoció per animar i oferir a tota la població adulta de Mallorca la possibilitat de seguir un dels cursos Ecça de Llengua i Cultura. El CIM assumia la totalitat del cost del projecte.

El material didàctic emprat és de dues classes: un material imprès, que són textos realitzats per l'equip de professors del Centre Ecça de Balears i coordinats pel Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Palma; i un material grabat, consistent en 72 classes per als nivells elemental i mitjà, i 48 per al nivell superior (cultura). Les classes grabades tenen una duració de mitja hora i s'emeten tres cops per setmana durant sis mesos.

Si bé el sistema d'ensenyança Ecça té com a característica principal l'ús de la ràdio com a canal difusor del missatge educatiu, la presència de la figura del professor orientador, o tutor, és indispensable i insubstituïble. Cada un dels grups d'alumnes de català ha tengut el seu professor que una vegada per setmana els ha impartit una hora de classe presencial per reforçar les explicacions i les matèries impartides a través de les classes de ràdio.

Una xarxa d'uns quaranta professors orientadors, distribuïts per tot Mallorca, ha cuidat el seguiment i avaluació dels alumnes inscrits. En total, són 943 inscrits en tota l'illa.

(Dades extretes de l'informe-resum presentat el juny de 1985 a la premsa)

C. O. P. E.
MALLORCA

RÀDIO POPULAR

una amiga de tot lo dia

PAÍS VALENCIÀ

La VIII Campanya

«Carles Salvador»

Les Campanyes «Carles Salvador» són uns cursos de llengua i cultura del País Valencià que el Centre Carles Salvador duu a terme tots els anys arreu els pobles i comarques del País Valencià i que, des de la tardor fins la primavera, mobilitza professors de Llengua i aplega milers d'alumnes desitjosos de conèixer i aprofundir en el coneixement de la llengua catalana i de la pròpia cultura en els seus diversos àmbits.

Amb una durada de 60 hores per curs, l'alumne rep una visió panoràmica de la cultura que li és pròpia tot aprenent l'ortografia i les formes correctes de la llengua. Desfilen per les mans dels deixebles la geografia, la història, alguns temes bàsics de lingüística i sociologia del seu País mentre fan pràctiques d'escriptura i van adquirint soltura en la sintaxi alhora que enriquint el vocabulari al llarg dels tres nivells de què consta: hi ha un nivell per a castellanoparlants que els forneix el vocabulari mínim i les particularitats fonètiques perquè puguen començar a expressar-se oralment en català i passar als nivells Elemental, Mitjà i Superior, una vegada acabats els quals l'alumne estarà capacitat plenament per a expressar-se tant oralment com per escrit d'una manera correcta.

Com cada any, la Campanya té el suport de la Universitat de València i de diverses Institucions, la qual cosa significa un reconeixement de la validesa dels estudis efectuats.

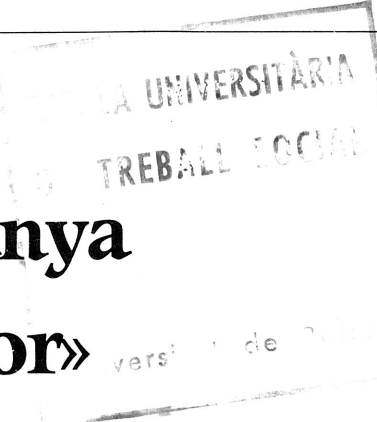
Les classes solen fer-se durant una hora i mitja un parell de dies a la setmana, de manera que es deixa temps per a realitzar exercicis o fer lectures a casa, ja que cal tenir en compte que la majoria de l'alumnat assistent és adult, i molts d'ells tindrien dificultat a assistir a classe tots els dies. Així, se sol impartir les classes a partir del moment de la finalització de la jornada laboral, encara que cada curs procura adaptar-se a les necessitats majoritàries de l'alumnat a qui va destinat.

En cada campanya se solen fer uns 200 cursos, que amb una mitjana de 15 alumnes per curs aplega en conjunt uns tres mil alumnes, aproximadament.

Amb aquesta, són vuit les Campanyes encetades que han impartit cursos a ajuntaments, associacions de veïns i de pares, entitats culturals i recreatives, escoles, etc., al llarg de les quals hi ha hagut aproximadament 15.000 alumnes, dels quals n'han acabat els estudis en els tres nivells uns 1.500.

És de destacar que el Centre Carles Salvador és l'única entitat que en l'actualitat efectua cursos de llengua oberts a tothom, si bé també hi ha els cursos de la Universitat, que van adreçats a mestres i llicenciats exclusivament.

versió de 1985

**CURSOS DE LLENGUA
I CULTURA
DEL PAÍS VALENCIÀ**

**VIIIª CAMPANYA
CARLES SALVADOR**
d'octubre del 84 a maig del 85

Informació	C. Moratín 15 8ª	Teléfono 351 17 27	CP 46002
València	C. Major 87 1ª	Teléfono 23 69 04	CP 12001
Castelló	C. Girón 12	Teléfono 20 56 67	CP 03001
Alacant	C. San Blas 18	Teléfono 54 29 30	

ACCIO CULTURAL DEL PAÍS VALENCIÀ

Com a rerefons de la Campanya hi ha un grup de persones que s'encarreguen de les qüestions econòmiques i burocràtiques que agilitzen les gestions, alhora que connecten uns cursos amb altres i organitzen o col·laboren a organitzar actes d'animació cultural, que es fan a les mateixes aules o en altres llocs de les ciutats on s'està duent avant la Campanya. Hi ha també els coordinadors, la missió dels quals és representar el Centre en cada localitat i garantir als distints cursos la informació adient per al seu bon funcionament, certificats, etc. i ajudar-los en l'organització d'activitats, com ara excursions, recitals, debats, conferències, etc.

Les diverses Campanyes compten amb uns pocs ajuts econòmics de distints organismes públics i privats que ajuden en certa mesura, encara que tímidament, a la seva difusió; per aquest motiu l'alumnat ha d'abonar una quantitat mínima —2.500 Pts.— per la matrícula. Açò i les subvencions fan possible de realitzar les distintes activitats culturals, remunerar els professors i mantenir l'estructura organitzativa, a més de fer alguna publicació d'interès per als cursos.

La Campanya està organitzada de manera que permet accedir l'alumne al nivell que millor li escaiga. Així, si una persona té ja uns coneixements bàsics, pot fer una prova d'accés i passar a un nivell superior. Igualment, al començ de cada curs Elemental se sol fer prèviament un curset exclusivament per als castellanoparlants que s'hi hagen inscrit, a fi que es puguen integrar en companyia de valencianoparlants al mateix nivell i al mateix temps.

A banda de la Campanya, consistent en classes orals i escrites als pobles, el Centre Carles Salvador té organitzats els mateixos cursos i nivells però per correspondència, a fi de facilitar l'accés i el coneixement del fet lingüístic i cultural a interessats que, per la raó que siga, no poden assistir personalment a classe.

Per a qualsevol informació referent als cursos, hom es pot dirigir al Centre Carles Salvador, carrer de Moratín núm. 15, pta. 8.ª, telèfon (96) 3511727, València, codi postal 46002.

ADOLF GISBERT I OLTRA

Els cursos de català per a adults a Catalunya

L'ús del català per part de la població adulta de Catalunya quan es va crear la Direcció General de Política Lingüística era deficitari i és per això que un dels objectius que es va fixar com a prioritari va ser difondre el coneixement de la llengua i facilitar-ne l'aprenentatge.

Fem una mica d'història del que ha passat amb els cursos de català.

A finals de 1980 s'encarregà al Servei d'Assessorament Lingüístic de la Direcció General de Política Lingüística l'organització dels cursos de català.

El propòsit del Servei, en aquest moment, no era el d'establir una xarxa de cursos de català, sinó de coordinar, patrocinar i ampliar la xarxa de cursos que organitzaven diverses entitats civiques i culturals des de feia anys.

Per això, es va organitzar una reunió amb representants de diverses entitats que havien destacat en l'ensenyament del català a adults per tal d'elaborar unes programacions orientatives comunes a tots els cursos.

Es van organitzar dos grups de programació, un per a catalanoparlants i l'altre per a no-catalanoparlants.

Aquestes programacions van ser publicades el setembre de 1981 i presentades a les primeres Jornades de Didàctica del Català per a Adults.

El curs 1980-81 es van patrocinar 18 cursos per a no-catalanoparlants, però la primera campanya va ser la del curs 1981-82, en la qual el Servei signà 217 convenis per a celebrar 874 cursos (393 per a no-catalanoparlants i 481 per a catalanoparlants) a 187 localitats diferents. El total d'alumnes matriculats va ser d'uns 17.000

El nombre de cursos va augmentar considerablement a la campanya del curs 1982-83. S'havien concertat 1.199 cursos (517 per a no-catalanoparlants i 612 per a catalanoparlants), la qual cosa presentava un augment del 37 % respectivament de l'any anterior. Aquests cursos es van fer en 192 localitats diferents de Catalunya.

El curs 1983-84 es van subscriure 253 convenis amb ajuntaments i 59 amb diverses entitats amb un total de cursos de 1.702 (924 per a catalanoparlants i 778 per a no-catalanoparlants). El nombre d'alumnes va ser d'uns 32.000.

Enguany el nombre de cursos ha tornat a augmentar. 2.064 cursos (669 no-catalanoparlants 299 MM i 1.096 catalanoparlants) amb un total d'uns 40.250 alumnes.

Tots aquests cursos es patrocinen per mitjà d'un

conveni signat amb l'Ajuntament de la població on es fan les classes, pagant dues terceres parts la Generalitat i una tercera part l'Ajuntament.

Algunes de les característiques dels cursos que vénen descrites al conveni són:

La duració dels cursos és de 80 a 100 hores, les classes tenen un màxim i un mínim d'alumnes segons siguin catalanoparlants o no-catalanoparlants. (15 i 40 per a catalanoparlants i de 15 a 25 per a no-catalanoparlants).

El seguiment pedagògic i organitzatiu va a càrrec d'un coordinador que ha d'assistir a les reunions del Servei i ha de reunir al professorat un cop al mes.

Des del moment que el Servei d'Assessorament Lingüístic va iniciar aquesta nova etapa dels cursos es va fer càrrec de la seva orientació pedagògica. Per poder-la dur a terme va crear, paral·lelament als cursos, el Gabinet de Didàctica i Coordinació amb l'objectiu d'assessorar el professorat i donar-li eines per poder millorar la seva feina com a professor.

És, doncs, des del Gabinet d'on surten les programacions dels cursos, les noves orientacions pedagògiques, les sessions de formació del professorat, la xarxa de coordinació, el butlletí, etc.

Les funcions del Gabinet tenen la seva expressió més àmplia la primera setmana de setembre en que se celebren les Jornades de Didàctica per a professors de català per a adults i recullen, en unes sessions de treball, aspectes relacionats amb l'ensenyament de la llengua, des de metodologia a tècniques, des d'ensenyament actual fins a perfeccionament de la llengua tot passant per recursos didàctics i història i cultura. Totes aquestes sessions estan enfocades d'una manera pràctica.

És també a les Jornades on es presenten les noves programacions i materials, on els professors intercanvien les seves experiències i on sorgeixen noves propostes de treball.

Enguany han estat les IV Jornades de Didàctica amb assistència d'uns 310 professors d'arreu del Principat, de les Illes i del País Valencià.

No és únicament a les Jornades que se centra l'actuació del Gabinet de Didàctica, però per parlar-ne caldria tot un altre escrit.

MONTSERRAT GIMENO
Gabinet de Didàctica i Coordinació

Ensenyament per a adults a Andorra

L'Assessoria Pedagògica de la Conselleria d'Educació i Cultura d'Andorra organitza cada any un ensenyament de formació d'adults que ofereix uns coneixements de llengua catalana i d'història-geografia i institucions andorranes a tota la població. No es necessita cap preparació ni diploma previs per a poder accedir-hi. Aquest ensenyament és impartit per ensenyants de formació andorrana de l'Assessoria Pedagògica la qual es fa càrrec a més a més de l'organització d'aquest ensenyament, de la programació i qualificació corresponents.

Referent als diferents nivells d'ensenyament del programa de formació d'adults, per al present curs escolar 1984-85, s'assegura un curs d'iniciació i dos nivells més d'ensenyament. El curs d'iniciació és essencialment per als no catalanoparlants. Després hi ha un primer nivell, dividit en dos cursos, en el qual es dona un ensenyament pràctic de la llengua i coneixences del país i un segon nivell, dividit en dos cursos també, que té un caire molt més especialitzat i aprofundit tant pel que fa referència a la llengua com a la història-geografia i institucions. En finalitzar cada curs, hom sotmet totes les persones interessades a un control i es lliura el certificat o diploma corresponent.

Tota persona que vulgui postular a l'examen final ha d'assistir a 40 de les 56 hores que comporta cada un dels nivells d'ensenyament. Els candidats queden supeditats

a una prova escrita, segons el nivell i programació corresponents.

— Iniciació catalano-parlants o castellano-parlants o francòfons: Certificat d'assistència.

— 1.er Nivell Llengua: Certificat d'aptitud.

— 1.er Nivell Història-Geografia-Institucions: Certificat d'aptitud.

— 2.^{on} Nivell Llengua: Certificat de capacitació: Llengua.

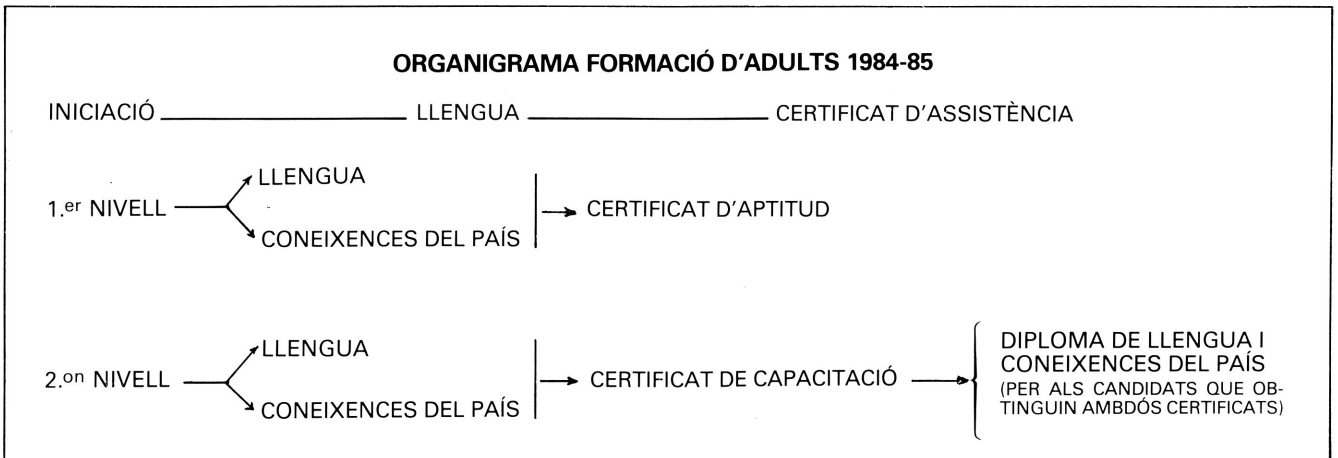
— 2.^{on} Nivell Història-Geografia-Institucions: Certificat de capacitació: Coneixences del país.

Als candidats que obtenen ambdós certificats de capacitació, els és lliurat el diploma de llengua i coneixences del país.

Tanmateix i d'acord amb la proposta aprovada pel M. I. Consell General l'any 1981, totes aquelles persones que s'han de sotmetre al Tribunal d'Assimilació per a l'obtenció de la nacionalitat andorrana, han de seguir el primer nivell d'aquesta formació d'adults.

A l'ensem s'ofereix l'ensenyament de formació d'adults a qualsevol entitat pública o privada d'Andorra que ho sol·liciti prèviament.

LA CONSELLERIA D'EDUCACIÓ I CULTURA ANDORRA

Escola de Alguerès

«Pasqual Scanu»

El 2 de juliol del 1982, al claustre de l'església gòtico-catalana de Sant Francesc, a conclusió d'una tarda d'amistat i de cançons entre un grup de mallorquins i nombrosos algueresos, l'«Estol Vidalba» de Mallorca donava a l'Escola d'alguerès una caixa de llibres que havien portat a l'Alguer com a homenatge al fet més significatiu que lligava les dues comunitats: la llengua. Era la primera sortida pública de l'escola que, pocs mesos després, naxia oficialment el 28 d'octubre, després d'anys de preparació i per voluntat d'un grup d'algueresos convençuts que l'ensenyament de la llengua és el mitjà més adequat i més eficaç perquè també el poble sigui, com ha d'esser, protagonista del procés de recuperació de la pròpia identitat lingüística i cultural.

Última ciutat sarda conquerida per Pere III el Cerimoniós en el 1354, l'Alguer ha mantingut, per segles, costums i tradicions catalanes, i, sobretot, la llengua, que els lingüistes classifiquen entre els dialectes del català oriental. El fenomen de la pervivència del català a l'Alguer és fora de qualsevol lògica històrica o sociolingüística; les explicacions que els estudiosos han intentat donar, no han estat mai exhaustives. L'única explicació és el poble, que ha continuat parlant la pròpia llengua, també si amb dificultats creixents, sempre més grans a partir de la primera guerra mundial i sobretot després de la segona, a causa de l'escolarització massiva, necessària i positiva, però exclusivament italiana i poc respectuosa de les realitats culturals locals. Així l'alguerès s'ha reduït poc a poc, però sempre més, a esser la segona llengua i la llengua del

poble de baixa condició social. Avui parlen habitualment l'alguerès, un alguerès amb influències italianes i sardes, unes 20.000 persones dels 40.000 habitants que compta l'Alguer.

La Constitució italiana, a l'art. 6, tutela les minories lingüístiques. Després de 40 anys però el Parlament no ha encara fet ninguna llei en aplicació d'aquesta norma constitucional, per l'aptitud fortament centralista de l'Estat, que es manifesta també a nivell de política cultural i escolar. Una escola d'alguerès era, doncs, a l'Alguer, necessària i urgent. La nostra escola, dedicada a Pasqual Scanu, estudiós de cultura i tradicions populars i propugnador de les relacions entre l'Alguer i els Països de llengua catalana, intenta donar als algueresos aquells instruments que l'Estat italià absent, desinteressat i a vegades hostil, ha fins avui negat.

El camí per realitzar-la no és estat fàcil i les dificultats moltes i a diferents nivells: preparació de professors, manca d'estructures i de mitjans econòmics, i sobretot l'hostilitat, sempre palesa, de bona part dels ambients culturals, que nos consideren provincians i gent que curri darrera d'il·lusions del passat. La gent, al contrari, ha respost amb entusiasme i amb esperit de col·laboració. Una subscripció popular i un espectacle organitzat per Ràdio Sigma, una emissora amb programes prevalentment en alguerès, han parcialment resolt el problema econòmic. Les inscripcions, des del primer any, han superat les previsions més optimistes.

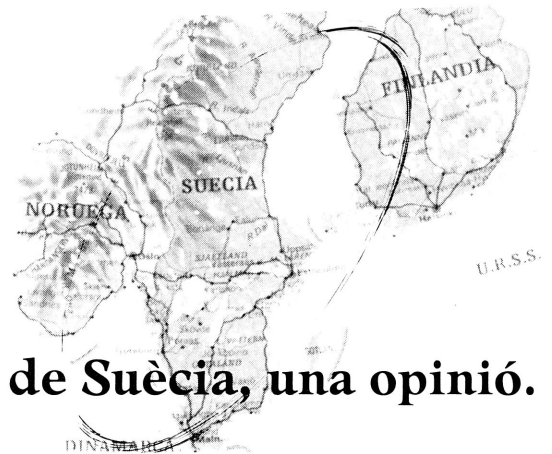

El President de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol, visita l'escola «Pasqual Scanu»

També si l'escola és ja al tercer any d'activitat, és encara en fase experimental, sobretot a nivell metodològic i de programes, i això perquè la nostra situació ambiental i lingüística no té cap analogia amb els altres Països de llengua catalana. L'aspecte més problemàtic de l'ensenyament és segurament el sistema gràfic del català, perquè un alguerès té la tendència a escriure la pròpia llengua amb el còdex gràfic de l'italià.

Els alumnes són, cada any, més o menys, un centenar. Els cursos són diferenciats: un per a minyons de 9 a 13 anys; un per a grans, i un per a professors i mestres. La periodicitat de les lliçons és d'una vegada a la setmana, per tres anys, que pot ésser no serà suficient per una coneixença aprofundida de la llengua. L'escola ha d'ésser un vehicle de cultura i un mitjà per dominar la pròpia llengua; més encara, però, ha d'ésser, i és el que més volem, una ocasió per prendre consciència de la pròpia identitat. En aquest sentit els resultats són encoratjants, sigui pels alumnes, sigui per l'Escola de cara a l'opinió pública. Els ambients culturals i també les autoritats locals comencen a pensar, i vegades ho demostren, que aquesta escola pot ésser una cosa important per a l'Alguer. A donar credibilitat a l'escola i al seu directiu han contribuït les Festes Populars de Cultura Pompeu Fabra que han organitzat a l'Alguer al novembre del 1984 amb un bon èxit. Evidentment conclusions més definitives sobre la seva incidència en la realitat cultural algueresa es podran fer d'aquí a uns anys. De moment és una llavor important com ha evidenciat Jordi Pujol, President de la Generalitat de Catalunya, parlant als alumnes en ocasió de la visita a l'Alguer el 27 de gener del 1985: «De totes les coses que avui hem vist a l'Alguer, totes tenen interès: la missa en alguerès, les corals, el monument a Pompeu Fabra, etcètera; però potser la més decisiva de totes, de cara al futur, és aquesta escola. I això confirma la nostra esperança i la nostra confiança en el futur de l'Alguer». Són paraules d'encoratjament i, esperem, profètiques. La nostra voluntat és tirar endavant i afavorir el desvetllament dels algueresos, perquè siguin els primers estimadors i defensors de la pròpia llengua, com a primer pas per una apropiació sempre més ampla de la nostra cultura.

ANTONI NUGHES

Des de Suècia, una opinió.

Com que he ensenyat, sobretot, a Suècia i a Mallorca, he tingut alumnes de diverses procedències.

Crec que un catalanoparlant que aprèn català ha d'ésser conscient que aprèn un registre estandarditzat de la llengua i no el que ell parla a casa seva.

L'esforç que s'ha de fer per a dominar aquest registre és igual de gran per a un que ve de Barcelona que per a un que ve de València o per a un que ve d'Eivissa.

Jo diria, fins i tot, que llevat de l'article salat, el llenguatge de les Balears s'apropa més al nivell normatiu que el d'altres dialectes catalans:

— l'ús d'esser i estar (per exemple, «Na Maria és a la sala», en lloc de «Na Maria està a la sala»).

— el participi d'esser, **estat**.

— el femení de dos, **dues**.

— la concordança del participi de «l'he menjada, n'he vistes».

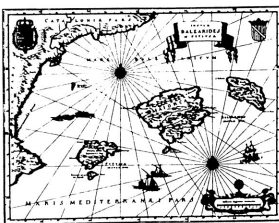
— l'ús de **hi ha** en lloc de hi han.

— l'ús de **res** en frases interrogatives, etc.

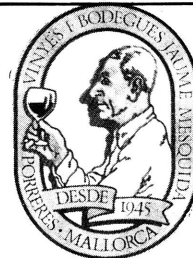
Aquesta és la raó per la qual, quan he tingut alumnes catalans del Principat, sovint m'han demanat si això que els ensenyava no era mallorquí.

És curiós que un mallorquí també es creu que està aprenent la parla dels catalans de Catalunya quan realment el que hem d'aprendre tots és la llengua comuna, ordenada per mestre Fabra.

RAMON CAVALLER

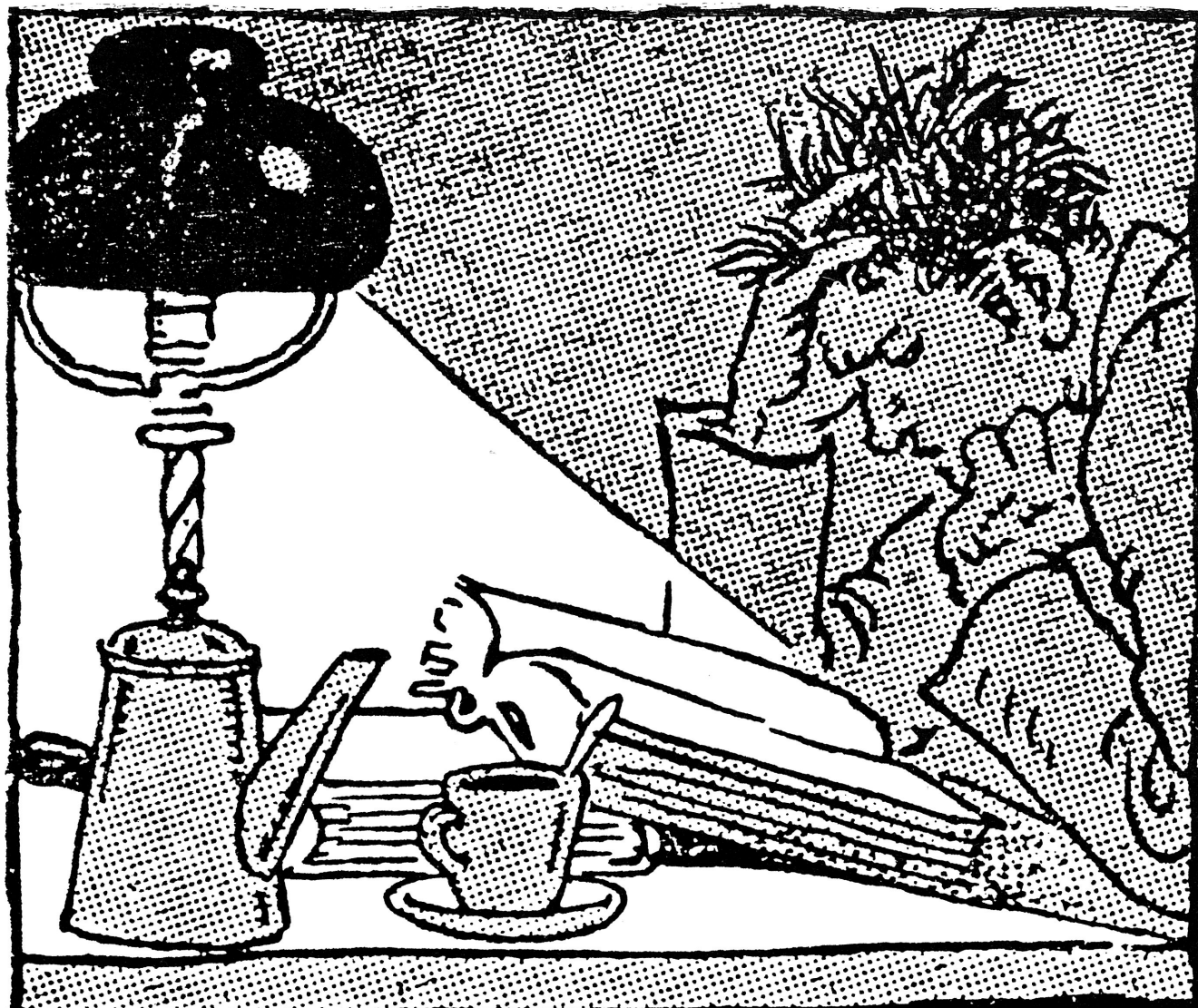
A la Mar Mediterrània, bressol de la Cultura de la vinya i el vi, emergeix l'illa de Mallorca. El seu meravellós clima i privilegiada situació fan que hi creixin fermes vinyes i hi creixen esplendorosos vins coneguts des de l'antiguitat.

Jaume Mesquida

VINYES I BODEGUES A PORRERES (MALLORCA) Tel. 971/647106

VENDA DIRECTA A LA BODEGA

*La història és l'únic instrument que pot obrir
les portes a un coneixement del món d'una manera,
si no científica, sí almenys raonada.*

Pierre Vilar

L'AVENÇ

Revista d'història mensual
Regàs, 14, 4t, 3.ª, Barcelona-6 - Telèfon 218 62 08

Sobre la Llei de Normalització Lingüística

Consideracions i propostes genèriques

En ocasió de la pròxima discussió en el Parlament del Projecte de Llei de Normalització Lingüística, aprovat pel Consell de Govern el dia 6 de març, l'OBRA CULTURAL BALEAR vol fer públiques les següents consideracions i propostes genèriques amb el fi d'ajudar que la Llei que s'aprovi sigui l'adequada per a retornar a la llengua catalana la situació que li correspon per la seva condició d'única llengua pròpia del nostre territori.

1. L'OBRA CULTURAL BALEAR havia reclamat reiteradament la promulgació d'una Llei de Normalització Lingüística. Ara, quan sembla que és arribada l'hora de la seva elaboració parlamentària, lògicament ens en congratulam. Però, creim que només podrà compensar-se el temps injustificadament perdut, si el resultat final demostra que tots els grups parlamentaris han actuat alliberats de condicionaments anticientífics i electoralistes i amb el noble i únic propòsit de fer una Llei que serveixi per a normalitzar realment l'ús de la llengua catalana a les Balears.

2. Seria ben positiu que la Llei fos aprovada per unanimitat o amb el més ampli consens, però també creim que en cap cas la recerca d'una majoria parlamentària més àmplia justificaria la renúncia a continguts que siguin imprescindibles per a fer de la Llei una eina adequada i suficient per aconseguir l'objectiu de la normalització del català.

3. Els legisladors han de ser plenament conscients de la precarietat i de la desigualtat en què es troba la llengua catalana a les Balears. No és fer catastrofisme ni demagògia afirmar que la situació actual del català és molt greu i que hi ha múltiples factors que permeten veure com la llengua que és pròpia de la nostra terra des de fa més de set-cents cinquanta anys va perdent progressivament terreny, en profit del castellà, a diversos àmbits d'ús. L'enumeració d'alguns d'aquests factors pot servir per a concretar la situació d'emergència en què es troba la nostra llengua:

- la progressiva degradació fonètica, lèxica i sintàctica del català parlat;
- l'ús gairebé exclusiu del castellà als mitjans de comunicació de masses;
- la perduració d'uns comportaments socials d'infravaloració de la llengua pròpia que han estat induïts al llarg dels segles, i especialment a l'època franquista, pels

poders centralistes, ajudats en moltes d'ocasions pels sectors dirigents locals;

— l'actitud nefasta de gairebé la totalitat dels catalanoparlants que passen innecessàriament al castellà quan el seu interlocutor parla castellà;

— la continuada pèrdua de parlants que es produeix a les ciutats, especialment a Palma i a Eivissa, a causa del pas al castellà de sectors, sobretot d'edat escolar, originàriament catalanoparlants com a conseqüència de la pressió ambiental i de la influència dels mitjans de comunicació audiovisual i, encara ara, de l'escola;

— el fet que en la immensa majoria de matrimonis mixtos sigui el castellà l'idioma que s'imposi com a llengua familiar;

— l'adscripció de la joventut a una cultura musical i audiovisual de procedència anglosaxona i d'expressió, quan no és anglesa, castellana;

— el predomini absolut del castellà com a llengua vehicular de l'ensenyament en el sector de l'ensenyança privada i l'ús minoritari i poc formalitzat del català en l'escola pública;

— l'actitud abandonista i claudicant de molts de ciutadans que per comoditat i per rutina renuncien a l'idioma propi i usen el castellà;

— l'apatia col·lectiva envers la situació actual i la sort futura de la llengua catalana;

— l'absentisme dels poders públics locals, autonòmics i estatals en l'ús del català en el seu funcionament administratiu i en les seves comunicacions privades i públiques amb els administrats;

— l'existència de nombrosos nuclis castellanoparlants d'origen immigratori concentrats a les ciutats que en comptes d'integrar-se a la nostra llengua i cultura generen una expansió permanent del castellà;

— la manca de valoració social i d'utilitat professional del coneixement del català no n'estimula el seu aprenentatge.

Aquest inventari incomplet de situacions i actituds adverses per a la llengua catalana posa en evidència que el seu estat actual és tan greu que només podrà frenar-se el seu decaïment i iniciar-se el procés de la seva normalització si s'adopten mesures enèrgiques que no estiguin condicionades pels prejudicis de determinats sectors socials ni tampoc pels interessos partidistes. És necessari fer una Llei que serveixi per a salvar el català a les Balears i assegurar-ne la seva plenitud futura. Aquest és l'únic nord legítim que pot impulsar el treball legislatiu dels grups parlamentaris.

4. La Llei ha d'establir un conjunt diversificat de mesures concretes que siguin d'aplicació a tots els àmbits i nivells d'ús de l'idioma. La normalització lingüística només serà possible si és concebuda i planificada com un procés globalitzat i continu. Les mesures puntuals i sectorials no serveixen per a retornar a un idioma socialment malferit i discriminat al llarg de la història la seva condició de llengua normal.

Així mateix, les actuacions legislatives contingudes a la Llei hauran de ser precises i detallades, defugint l'ambigüetat i els enunciats d'intencions i de principis genèrics. Igualment, la Llei haurà de donar caràcter d'obligatorietat a les diverses accions de política lingüística que

els successius governs autònoms hauran d'executar.

5. El català i el castellà es troben a les Balears en una situació exageradament desigual. L'establiment d'un tracte idèntic per als dos idiomes implicaria acceptar l'estat de discriminació en què es troba actualment el català. Només podrà arribar-se a una posició d'equilibri entre les dues llengües si s'adopten els mecanismes legals que atorguin al català la categoria de primera llengua i donin prioritat al seu ús. Afavorir l'idioma més dèbil és un acte que es fonamenta en el principi de la solidaritat democràtica, vigent a l'estat espanyol a diferents nivells com són els fiscals o el del Fons de Compensació Interterritorial, els quals estableixen uns deures impositius i uns repartiments de recursos favorables a les persones i les zones més deprimides. Tractar d'igual manera dos idiomes que ocupen una posició diferent seria del tot injust i, a més, suposaria l'eternització de la desigualtat. Perquè la igualtat de dret sigui igualtat de fet, cal que l'idioma discriminat —el català— rebi un tracte de preferència.

6. L'article tercer de l'Estatut d'Autonomia estableix que el català i el castellà són idiomes oficials a les illes Balears. Aquesta doble oficialitat, però, no es fonamenta en un mateix principi. En el cas del català es basa en un estatut de territorialitat, o sigui, en el fet que és l'idioma tradicional i propi del nostre país, l'idioma que ha estat usat pel poble des de molt abans que s'introduís el castellà i ens fos imposat com a oficial. Contràriament, l'oficialitat del castellà deriva de la Constitució, que el proclama la llengua oficial de l'estat, i es fonamenta en la idea, d'origen certament imperial, que a una mateixa estructura jurídic-social estatal li ha de correspondre forçosament una llengua comuna.

El fet que l'oficialitat d'ambdós idiomes tenguí una naturalesa diferent permet interpretar que amb el reconeixement de la condició d'oficials a cadascun dels dos idiomes es persegueixen objectius distints: quant al català, es pretén mantenir la integritat lingüística de la

comunitat i garantir el dret col·lectiu a conservar i a usar a tots els nivells la llengua pròpia; quant al castellà, la seva oficialitat, basada en un estatut personal, serveix per a emparar el dret d'elecció lingüística de cada ciutadà, encara que la seva llengua no sigui la pròpia del territori.

Si observam la legislació que existeix en matèria lingüística a alguns estats europeus plurilingües veurem que de l'oficialitat de base territorial se'n deriva en tots els casos la legitimitat de donar a l'idioma del país la consideració de primera llengua i, com a conseqüència, el dret a una prioritat d'ús en els àmbits institucionals i col·lectius. Els estats que basen la seva legislació lingüística únicament en el principi de la territorialitat van més enllà de l'establiment del predomini de l'idioma propi i n'implanten el seu ús exclusiu. Aquest seria el cas de Suïssa i Bèlgica. A més, una avaluació dels resultats de les polítiques lingüístiques aplicades als estats europeus plurilingües ens permet constatar que només aquells que han adoptat mesures de base territorial han pogut evitar el perill de l'assimilació de la llengua de cada territori a l'estatal dominant i, a la vegada, han tengut capacitat per a integrar lingüísticament la població d'origen immigratori i per a iniciar un procés real de normalització.

En la nostra situació actual no es pot pretendre que siguin la competència entre els dos idiomes i les decisions lingüístiques personals els dos únics factors que determinin els usos lingüístics futurs de la societat. Enfront d'un idioma que compta amb uns avantatges inicials immensos, el català no té capacitat per ell mateix de guanyar aquells espais d'ús que ara, i des de fa molts d'anys, li són negats. Igualment, no es pot deixar de tenir en compte que les decisions personals actuals estan mediatitzades per tot un seguit de mesures contràries a la nostra llengua, fins i tot a vegades amb objectius d'extermini, que s'adoptaren en el passat i que, lògicament, serviren per a induir els ciutadans, els d'abans i els d'ara, a mantenir postures d'infravaloració o de rebuig de la llengua del país. Únicament la instauració de mesures proteccionistes a favor del català podrà evitar que sigui irreversible la seva progressiva minorització i el seu extermini final. A més, aquest és l'únic camí per a convertir la suposada igualtat legal existent entre els dos idiomes en una igualtat real, efectiva.

7. La Llei de Normalització ha de ser elaborada a partir d'una interpretació no restrictiva del marc jurídic existent que la condiona i amb la clara voluntat de potenciar la funcionalitat social del català com a primera llengua, com li pertoca pel fet de ser la llengua pròpia i majoritària del país. A més, el precepte constitucional que encomana la protecció de les diverses llengües d'Espanya ha de ser entès en un sentit actiu i funcional, rebutjant concepcions museístiques i antropològiques que s'orientarien a considerar el patrimoni lingüístic com una supervivència folklòrica del passat, i assumint el fet evident que l'única manera de respectar i protegir veritablement una llengua és assegurant-li el seu ús normal en tots els àmbits i situacions. El patrimoni lingüístic d'un poble només pot ésser protegit amb l'adopció de les mesures idònies per a fomentar-ne el seu ús normal. Qualsevol declaració proteccionista que prescindeixi de la regulació de l'ús obligatori a tots els nivells està condemnada irremissiblement al

fracàs i en cap cas servirà per a garantir la supervivència en plenitud de la llengua que es pretenia protegir.

8. De la mateixa manera que de la consideració constitucional del castellà com a idioma oficial se'n deriva l'obligatorietat del seu coneixement, la Llei de Normalització ha de determinar que de la proclamació del català com a idioma oficial, feta a l'article tercer de l'Estatut d'Autonomia, també n'han de derivar deures lingüístics per a les institucions i els ciutadans de Balears. La no adopció d'un tractament simètric d'aquest tipus suposaria una descarada discriminació per a la nostra llengua, i, a més a més, dins el territori que li és propi.

La desigualtat de drets lingüístics que existeix actualment entre els castellano-parlants i els catalano-parlants ha de ser corregida fent una interpretació positiva de la legalitat vigent. No és una situació justa la que existeix ara mateix ja que mentre als castellano-parlants se'ls reconeixen únicament drets lingüístics —el territorial dins l'àrea de llengua castellana i el personal, atorgat per la Constitució, dins les zones de llengua pròpia no-castellana—, als catalano-parlants se'ns imposa el deure constitucional de conèixer el castellà i només se'ns atorga el dret personal, i, a més, limitat, dins el nostre propi territori. Encara que la solució idònia seria l'aplicació estricta del principi de territorialitat, podria ésser una alternativa acceptable la d'introduir, com a mínim, a la Llei el deure del coneixement passiu del català (comprensió oral i escrita) per a tots els ciutadans establerts a les Balears. Evidentment, aquest deure seria efectiu sempre i quan els poders públics haguessin donat oportunitats suficients per a aprendre'l. Aquest plantejament de reciprocitat és l'únic que ens pot semblar just: si els catalano-parlants aprenem el castellà com a element d'integració lingüística de l'Estat, és lògic que els castellano-parlants residents al nostre país aprenguin el català, per no contribuir a la desintegració de la llengua i la cultura de la terra que els acull.

A molts d'estats de democràcia inqüestionable —Suïssa, Bèlgica, Canadà— existeixen lleis que imposen obligacions lingüístiques a les institucions públiques, a les empreses i als ciutadans en general. L'objectiu en tots els casos és el mateix: salvaguardar la personalitat lingüística del territori. Aquest és un principi tan bàsic del dret dels pobles que totes les societats acostumen considerar lògic que els immigrants s'integrin a la llengua i cultura del territori que han escollit.

La introducció d'aquest deure en l'articulat de la Llei de Normalització permetria poder prescindir del bilingüisme institucional sistemàtic, que tanmateix afavoreix sempre el predomini de l'idioma dominant, i fer un ús prioritari del català justificable per la seva condició de llengua pròpia i pel fet de trobar-se en una situació d'absoluta inferioritat respecte al castellà.

Així mateix, la inclusió d'aquest deure no qüestiona el dret dels ciutadans castellano-parlants a realitzar les seves actuacions lingüístiques en la llengua de la seva elecció.

9. La anormalitat social en què es troba el català i la seva absència actual d'alguns dels àmbits d'ús més importants (escola, administració, mass-media) no tenen el seu origen en unes hipotètiques febleses i insuficiències

inherents a la naturalesa de la nostra llengua sinó que són la conseqüència final de tot un seguit de discriminacions i agressions que l'estat centralista ha impulsat en contra d'ella al llarg dels tres darrers segles.

Així mateix, l'existència de prejudicis socials sobre la llengua i la renúncia de molts de catalano-parlants als seus drets lingüístics més elementals no poden considerar-se actituds espontànies lliurement decidides sinó que han d'explicar-se com el resultat d'una política estatal castellanitzadora que, de manera constant i eficaç, s'ha dedicat a induir comportaments lingüístics favorables a l'ús i a la valoració positiva del castellà enfront del català.

El grup parlamentari que ignoràs aquestes evidències podria caure en la inacceptable temptació de considerar que la desigualtat actual del català respon a una voluntat col·lectiva i que, en conseqüència, la legislació lingüística que s'estableixi no pot qüestionar més que mínimament els hàbits lingüístics imperants i la preeminència global del castellà. Una actitud parlamentària d'aquest tipus realment indicaria una total conformitat amb la situació de desigualtat actual i, a més, significaria que s'assumeix el trist paper davant la història d'esser responsable de la progressiva, i d'aquí a uns anys ja irreversible, substitució del català pel castellà.

Creim que la Llei de Normalització només serà acceptable en el cas que es marqui l'objectiu d'atorgar al català el mateix paper que li correspon a qualsevol llengua normal dins el seu propi territori i, a la vegada, si estableix els mecanismes legals preceptius que facin possible a mig plaç aquest objectiu.

Pel tractament rebut en el passat, la llengua catalana té dret a una reparació històrica i aquesta no ha de ser exclusivament moral i protocol·lària. La reparació ha de ser efectiva i per ésser-ho ha de concretar-se al nivell legislatiu i pressupostari. Es tractaria de crear un marc legal que permetés assegurar la supervivència i plenitud futura del català a les Balears i, paral·lelament, destinar-hi els recursos econòmics necessaris per a fer possible l'objectiu perseguit. En definitiva, allò que cal fer és rectificar les injustícies històriques envers el català i no aprofitar-se'n per a mantenir-lo en la situació actual de discriminació i desigualtat.

10. A l'article novè de l'Estatut d'Autonomia s'encomana a les institucions d'autogovern la tasca de «consolidar i desenvolupar les característiques de nacionalitat comunes dels pobles de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera». També en el Preàmbul i a l'article primer, hi ha referències a l'existència d'una identitat històrica com a característica positiva de les Balears. Idò bé, no hi ha dubte que totes aquestes afirmacions tenen una relació ben directa amb el factor lingüístic. En la mesura que és inqüestionable que la llengua catalana és l'element que defineix en primer terme la identitat col·lectiva dels pobles de les Balears, la sort futura del nostre idioma, la seva normalització o substitució, implicarà en bona part l'assoliment de la plenitud o de la desintegració de la nostra identitat col·lectiva. Per tant, creim que el mandat estatutari de «consolidar i desenvolupar les característiques de nacionalitat» obliga sense excuses als poders públics a emprendre les accions legislatives i polítiques necessàries per a retornar al català la seva condició d'idioma normal.

La importància de l'idioma en el manteniment o no de la nostra personalitat col·lectiva justifica que el factor lingüístic sigui determinant a l'hora d'establir l'organització i funcionament de l'administració pública, del sistema escolar, dels mitjans de comunicació, etc. Així ho han cregut i aplicat estats plurilingües igualitaris com Suïssa i Bèlgica, i en aquest darrer cas, i valgui com exemple, el factor lingüístic fins i tot influeix decisivament en la configuració de l'exèrcit.

11. Els parlamentaris a l'hora d'elaborar la Llei de Normalització Lingüística no haurien d'ignorar les legislacions que existeixen sobre aquesta matèria des de fa anys a diversos estats democràtics plurilingües. I també n'haurien de conèixer les avaluacions dels resultats. D'aquesta manera s'assabentarien que les disposicions legislatives que únicament reconeixien uns drets limitats a les llengües minoritzades mai no han estat suficients per a salvar l'idioma que es trobava en situació inicial de desigualtat. Se n'adonarien que en tots els casos ha estat necessari crear també un medi social i cultural que afavorís el desenvolupament normal i en plenitud de la llengua que es pretenia normalitzar. I aquest medi favorable només pot crear-se mitjançant una política lingüística basada en el principi de la territorialitat. D'aquest se'n deriven deures lingüístics per a tots els ciutadans, uns deures que ajudarien a atorgar a la llengua un status de prestigi i d'utilitat, els dos únics factors que en darrer terme determinen la situació social d'una llengua.

Tot aquest conjunt de consideracions i de propostes genèriques neixen de l'interès i de l'esperança que l'OBRA CULTURAL BALEAR té en la futura Llei de Normalització Lingüística. Voldríem que els grups parlamentaris entenguessin que aquest document respon a una voluntat de col·laboració lleial amb el seu treball legislatiu i és conseqüent amb tots els anys de lluita per la defensa de la llengua que ha protagonitzat la nostra entitat. Únicament demanam, als parlamentaris i als ciutadans en general, que els nostres criteris, dictats a la vegada per la ciència i la passió, siguin considerats mereixedors d'una reflexió repassada.

Mallorca, maig de 1985

Comentari crític d'alguns llibres de text que s'usen als cursos de català per a adults

PONT 1

Llengua catalana per a no-catalanoparlants.

Assumpta Fargas, Oriol Guasch, Josep Tió.

El Pont 1 és un llibre que com el seu títol indica, serveix per ensenyar la llengua catalana als no catalanoparlants. Es pot dir que és el primer llibre que aconsegueix una alternativa vàlida envers l'ensenyament del català a persones, la llengua de les quals, no és la catalana.

El llibre es divideix en 9 unitats i una guia del mestre, que encara que la trobem al final, s'ha de llegir al principi. És prou interessant per ferne un parell de lectures, ja que és un

vertader resum didàctic de com ensenyar segones llengües.

Aquest llibre supera l'error didàctic de voler ensenyar la llengua escrita d'una segona llengua abans d'ensenyar la llengua oral o parlada.

Dels nou temes, n'hi ha tres que són fonamentalment i exclusiva, orals i els altres sis presenten propostes de treball oral i escrit, donant prioritat a l'oral.

Cada una de les sis unitats citades més amunt respon a l'estructura següent:

- Text inicial i exercicis.
- Exercicis d'audició.
- Punt de gramàtica.
- Ampliació lexical.
- Activitats obertes.

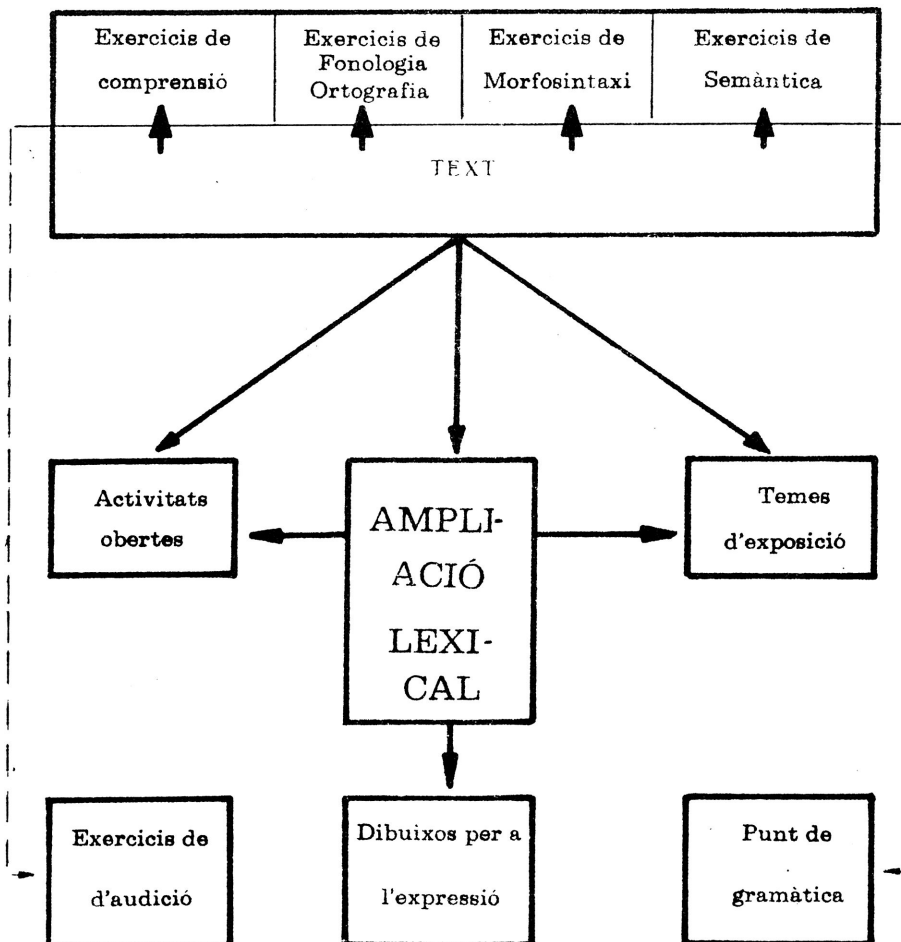
— Temes d'exposició.

— Dibuixos per a l'expressió.

Els dos eixos fonamentals de cada unitat són el text inicial i l'ampliació lexical. Les relacions i interrelacions del conjunt d'apartats es pot explicar a través del següent quadre que apareix al Pont 1 pàgina 211:

Els texts inicials són més o manco encertats segons el tipus d'alumnat. De totes formes el treball que se'n deriva, preferentment oral és prou interessant, agradable i creatiu.

Els exercicis d'audició són els típics exercicis fonètics que es treballen actualment a la majoria de manuals, són exercicis de pronunciació, reconeixement i discriminació

dels sons més difícils de la llengua parlada que s'aprèn. No tenen cap relació amb els dos eixos principals de la unitat, ja que aconseguir-ho és una tasca molt difícil. De totes formes i tal com diuen els autors, a aquest apartat no se li ha de donar més importància de la que té.

El punt de gramàtica també va tractant els temes en forma desconectada i l'ordre de presentació dels exercicis no vol dir que sigui el més correcte. Tampoc justifiquen els autors les causes que han incidit en aquesta forma de presentació.

El segon eix, és a dir, l'ampliació lexical és presentada a través d'unes grans làmines, que, a part de si són adequades o no a un tipus d'alumnat determinat, aconseguen enriquir el vocabulari dels alumnes i al mateix temps permeten de fer uns exercicis d'expressió oral divertits i entretinguts que possibiliten el trencament del gel de la classe i que els alumnes vagin aprenent amb alegria, ja que sempre han de contestar preguntes o han d'observar detalls imprevists.

Les activitats obertes han de ser seleccionades pel professor i que es realitzin les que estiguin en consonància amb els interessos dels alumnes. Les activitats obertes sempre són creatives, i per tant, recomanables.

Els temes d'exposició probablement són molt difícils i quasi irrealitzables pels alumnes en un començament de curs; potser que a mesura que passi el temps es puguin anar fent i, principalment, per part dels alumnes més avançats.

Els dibuixos per a l'expressió probablement conformen l'apartat millor de cada unitat, ja que a més de possibilitar un repàs del lèxic après, aconseguen que es puguin fer exercicis de vocabulari, descripcions de situacions, i fins i tot, veritables diàlegs i representacions molt profitoses i divertides.

En resum, el Pont 1 és un llibre bastant complet i valuós, però es pot dir que li falten diàlegs, li manca treballar situacions relacionades amb la vida i de qualque forma li falta l'estructuració de l'aprenentatge o la justificació almanco d'algunes activitats que aconsella.

J. Ll.

SEMPRE ENDAVANT

Català per a adults no-catalanoparlants.

Gentil Puig, Gustau Erill, Isabel Espona, Joan Maria Romani, Josep Vinyals.

Sempre Endavant és un llibre de text per a alumnes no catalanoparlants que pretén que puguin aconseguir el nivell lldar, és a dir, el nivell mínim per poder aconseguir la comunicació en una llengua no pròpia.

Aquest llibre s'ha anat gestant durant una sèrie d'anys i en principi s'havia de dir **Endavant**, s'havia d'acompanyar d'una sèrie de cassettes, que encara no han sortit al mercat i també havien de preveure la utilització de les figurines DEC i el franel·lògraf, cosa que no han fet, o almenys, no en faciliten el seu ús.

Aquest manual que metodològicament es basa en un enfocament comunicatiu i estructural de la llengua conté 10 unitats i una proposta didàctica amb solucionari. A cada unitat es treballen: funcions, nocions/lèxic, estructures i fonètica, tot això partint d'unes situacions i a través de diàlegs, còmics, texts, exercicis, etc.

Cada una d'aquestes unitats comença amb un diàleg sobre una situació normal amb ajuda d'imatges per a la seva millor comprensió i continua amb preguntes de comprensió sobre el diàleg. Aquí és on tenen previst el so enregistrat de les converses.

Uns exercicis orals d'introducció de noves estructures o aspectes gramaticals.

Uns exercicis orals de reutilització que permeten descripcions, treball de lèxic i creació de nous diàlegs.

Hi trobam uns quants diàlegs més que intenten possibilitar la creació de nous diàlegs per part dels alumnes.

Un còmic —n'hi ha uns més encertats que els altres— que permet un tipus de reforçament del llenguatge oral i afiançament del lèxic treballat de forma divertida, creativa i entretinguda.

Un joc que possibilita un aspecte lúdic de l'ensenyament i crea un corrent comunicatiu i de confiança en els alumnes.

La fonètica es divideix en exercicis d'audició i de producció de sons.

Els primers tenen el mateix tractament que en el Pont i els segons només són de repetició i un poc desconnectats tots del tema, encara que hi trobam embarbussaments interessants.

Aquí acaba la part d'expressió i comprensió oral pròpiament dita i comença el llenguatge escrit.

Comença amb uns exercicis escrits estructurals que introdueixen els diferents punts de gramàtica.

Exercicis escrits de morfologia del verb que possibiliten l'aprenentatge i ús d'aquesta categoria gramatical.

Exercicis escrits funcionals que permeten la utilització d'una sèrie d'aprenentatges segons les diverses necessitats comunicatives.

El text apareix en aquest moment i pretén que la seva comprensió i explotació es pugui fer en funció de tot el que s'ha après a la unitat. És una variació respecte dels altres manuals que solen incloure el text al principi; a més ni és literari ni tret d'altres llibres, sinó que és creat a propòsit per a la unitat en qüestió.

En darrer lloc hi ha una cançó a cada tema, els cantants de les quals pertanyen a diversos indrets dels Països Catalans, predominant els de Catalunya.

Finalment apareix un text d'autoavaluació que consta d'unes preguntes que intenten l'avaluació del tema, cosa que no aconseguen. És un apartat que sobra al llibre, ja que difícilment avaluen la part oral que és o ha d'esser la més important. Crec que aquest apartat només aconsegueix una funció d'ortodòxia dins la programació de la unitat.

Cada tema està pensat perquè es treballi durant 10 hores lectives de classe, per tant el llibre suposa unes 100 hores de dedicació, i és un poc difícil poder-lo acabar durant un curs escolar d'ensenyament a adults.

Al final del llibre hi ha un solucionari de les qüestions que ho requereixen i una proposta didàctica. Aquesta proposta didàctica és la part més fluixa del manual i els professors que l'utilitzin hauran de fer molta feina per a ser un poc originals i creatius en el treball dels diàlegs, del còmic, del text o de la cançó, ja que les propostes són molt repetitives i poc suggeridores.

En resum, tenim un material bo al

nostre abast, però que ha de menester pastar, tovar i enfornar.

J. Ll.

SOM-HI!

Català per a adults 1.ª nivell.

Seminari de professors d'adults catalanoparlants de la DEC d'Omnium Cultural.

Aquest llibre de text que tenim a l'abast té uns orígens prou fiables, ja que la idea surt d'un Seminari que es celebrà l'any 1979 sota el títol «Per una renovació de la didàctica d'adults», els professors pertanyents al qual ho són tots de català a adults i per tant, no es troben distanciats dels problemes de l'ensenyança-aprenentatge.

Consta de:

— Introducció que explica la gènesi del treball.

— Estructura d'aquest material i propostes de treball on indiquen un poc la intencionalitat de les parts de cada unitat.

— 15 unitats.

— Un petit apèndix de barbarismes greus i un quadre de sons i la seva representació en els alfabetos fonètics.

— Bibliografia.

— Fonts de les lectures.

Cada unitat és dividida en cinc parts:

— Text.

— Lèxic i fraseologia.

— Fonologia i ortografia.

— Morfologia i sintaxi.

— Què cal saber del català.

Els texts no són gaire encertats i duen unes propostes de treball insuficients, especialment per exercitar el llenguatge. Per això els professors hauran d'aportar altres texts a la classe. De totes formes el text té aspectes positius, sobretot perquè serveix per treballar altres aspectes de la unitat.

El lèxic i fraseologia serveix per estudiar el vocabulari, expressions i frases fetes sobre un centre d'interès determinat. És un apartat molt útil ja que les paraules corresponents al lèxic conflictiu estan ben escollides. Permet la intervenció activa dels alumnes i la seva rica aportació al lèxic i les dites. És molt interessant que a partir del primer tema ja es possibiliti als alumnes el que

QUÈ ÉS el Consell Insular

És un element fonamental de l'autonomia. El Govern, l'administració i la representació de Mallorca corresponen al Consell Insular de Mallorca.

Té la facultat d'assumir dins l'àmbit territorial aquelles competències que vagi rebent la Comunitat Autònoma.

Formen el Consell Insular de Mallorca, els trenta Diputats elegits per al Parlament a l'illa de Mallorca.

A més, actua com a Administració Local amb competències pròpies. Acompleix una ampla tasca assistencial a través dels centres propis que són: l'Hospital General, l'Hospital Psiquiàtric, la Llar de la Joventut, la Llar de la Infància, la Llar dels Ancians i el patronat Verge de la Salut.

Realitza accions en els camps següents: Ordenació de Biblioteques i arxius, tant pròpies com d'altres organismes. Fomenta el coneixement i la difusió del folklore.

Impulsa el coneixement i l'ús, en tots els àmbits, de la nostra llengua.

Ajuda tot tipus de publicacions culturals.

Des del Teatre Principal, centre que depèn del Consell Insular de Mallorca, du a terme la seva política cultural.

Elabora anualment el Pla d'Esports amb l'objectiu de crear una infraestructura esportiva a tots els pobles.

Segueix una política que fomenta tant la pràctica com l'aprenentatge de l'esport.

Emet informes relatius a l'ordenació del territori i a l'urbanisme.

Elabora el Pla d'obres i serveis que permetrà dotar els pobles d'infraestructura bàsica.

Manté la xarxa viària pròpia.

Ha creat i manté en col.laboració amb els municipis, el servei d'extinció d'incendis.

Impulsa la indústria i el comerç. Dóna suport a totes les activitats promocionals del turisme.

Realitza accions de millora de la ramaderia i de l'agricultura.

Consell Insular
de Mallorca

cl. Palau Reial, 1

puguin fer redaccions; és una llàstima que aquesta pràctica l'hagin oblidada a molts de temes. Hi manquen suggerències d'altres tipus d'escrits: notes personals, felicitacions, notes humorístiques, articles, etc. Aquest apartat possibilitaria una part lúdica molt interessant que no s'ha aprofitada.

La fonologia i ortografia es presenta de tal forma que supera tots els manuals tradicionals d'un bon tros, ja que l'ortografia era pràcticament el que tractaven aquells. El llibre **Som-hi!** permet que l'alumne abans d'aprendre les normes, pugui observar, reflexionar i arribar mitjançant un procés inductiu a formu-

lar la regla ortogràfica estudiada.

En resum, utilitza una metodologia inductivo-deductiva que hauria d'esser la que s'hauria d'utilitzar a tots els manuals de l'ensenyament. L'únic que es pot retreure al **Som-hi!** 1.ª nivell és que a vegades i a alguns temes aplica aquesta metodologia amb certa timidesa.

Un altre aspecte positiu és que no fa referència a les excepcions no usuals.

La morfologia i sintaxi és una de les parts del llibre més grises; s'han limitat a abocar uns continguts com a qualsevol manual i han desaprofitat l'ocasió de relacionar aquesta part, difícil i monòtona de

tota gramàtica —almenys pels alumnes— amb la vida quotidiana, amb textos de diaris, revistes, etc.

Què cal saber del català tracta d'història i sociolingüística i és una part important que mereix apreciar la seva introducció dins el manual que estam comentant. Potser és massa resumida i no suggereixen idees de treball i a més hi ha temes prou difícils de treballar.

En resum, ens trobam davant un llibre que supera en segons quins aspectes molts de text a l'ús, però els seus autors pareix esser que varen oblidar la part lúdica, entretenguda, humorística i de relació amb la vida que requereix avui un manual de català, ja que a més de possibilitar l'aprenentatge, ha de fer possible la motivació dels alumnes i en el **Som-hi!** es deixa aquest apartat o part en mans del professor.

Darrerament n'ha sortit un solucionari.

J. Ll.

TRÈVOL, una alenada d'aire fresc en la didàctica de la llengua catalana.

L'objectiu que es proposen els autors de *Trèvol* (1), i així ho declaren explícitament a la presentació del llibre, és el d'oferir una obra actual i oberta que incorpori al camp dels adults catalanoparlants els avenços realitzats en l'ensenyament de llengües. Efectivament, *Trèvol* defuig

l'esquema clàssic dels manuals tradicionals per tal com és un mètode basat en situacions comunicatives, que aplica un sistema inductiu d'aprenentatge i que dóna una especial importància als recursos lúdics.

Trèvol està estructurat en setze unitats didàctiques, cada una de les quals consta de set parts: 1) la situació i el treball escrit; 2) ortografia; 3) morfosintaxi; 4) lèxic; 5) treball oral; 6) exposició temàtica; 7) propostes obertes. D'altra banda, al llarg del llibre es va treballant una sèrie de temes complementaris, com són els dialectes, els nivells de llenguatge, el català entre les llengües romàniques i la normalització lingüística. A la primera d'aquestes parts, l'alumne ha de fabricar un text basat en una situació de la vida real; una carta d'un restaurant, una nota explicant com s'adoba un grifó, un programa de festes, una instància, una carta a un amic, etc. El professor ha d'ajudar l'alumne a resoldre totes les dificultats que se li plantegen i ha de corregir o adaptar el text al nivell adequat; aquesta és la part que planteja més dificultats amb grups de quaranta alumnes, ja que és més difícil de controlar, sobretot si pretenem que el treball es faci individualment o en grups reduïts. En canvi, les parts dedicades a ortografia, morfosintaxi i lèxic són les més còmodes; les qüestions es van plantejant d'una manera molt clara i progressiva, centrant-se en les regles generals i tractant les excepcions únicament o preferentment a base d'exercicis de ca-

ràcter lúdic; a més a més, l'alumne disposa de la clau que li permet comprovar els resultats obtinguts o, fins i tot, resoldre aquells casos que li plantegen dificultats més greus. El professor esdevé aquí una mena d'àrbitre i la seva funció es pot centrar en la revisió individualitzada del treball que va fent l'alumne, cosa que li permet tenir amb ell un contacte més directe i obert. A les parts cinc, sis i set, el professor troba una gamma considerable de possibilitats de treballar la llengua oral o escrita, segons quines siguin les necessitats de cada grup-classe. Amb això els autors de *Trèvol* pretenen aconseguir —i ho aconseguixen, o almenys aquesta és la meua impressió, després d'haver-lo experimentat, al llarg de tot un trimestre, amb alumnes de primer de BUP— d'una banda, unes classes molt més actives, en les quals l'alumne és el principal protagonista, i de l'altra, un aprenentatge que es fa d'una manera gens traumàtica: l'alumne realitza un treball que l'interessa i el diverteix i alhora aprèn, gairebé sense adonar-se'n. Si després de tot això el resultat obtingut és que un vuitanta per cent dels alumnes superen la primera prova que els ha estat proposada, no resta sinó manifestar que els autors han reeixit en el seu intent.

Carme Simó

(1) BORDONS, Glòria, CASTELLÀ, Josep M.ª, MONNÉ, Pilar, *Trèvol*. Si ets despert, busca-li el verd. 1.er nivell de llengua catalana per a catalanoparlants adults. Barcelona, Edicions Universitat de Barcelona, 1984.

Diario de Mallorca

un diari

per a tots els mallorquins

Miquel Pons

Petita història de l'Editorial Moll

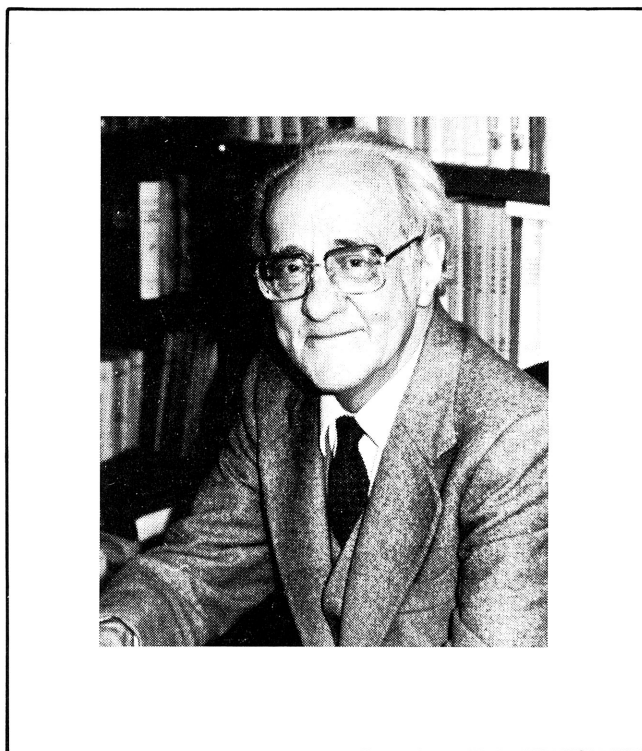
Dura tamen molli saxa cavantur aqua

Així mateix cinquanta anys de publicar llibres al servei d'un poble, d'una cultura, sols amb la returada obligada i forçosa de la guerra civil, són anys, són molts d'anys, més de mitja vida, són els trets que caracteritzen l'Editorial Moll. No és el moment ni el lloc d'enlairar la tasca del **Diccionari català-valencià-balear** ni l'altra dels 24 volums de l'**Aplec de Rondalles mallorquines d'En Jordi des Racó**, que algú considera com la prehistòria de l'Editorial Moll

La primera fita del mig segle, 1934-1984, correspon a l'eixida de la tan útil col·lecció «Les Illes d'Or», fundada com a «Biblioteca Baleàrica», dirigida per Francesc de Borja Moll, projecte que celebrà l'editorial de «La Nostra Terra», novembre-desembre de l'any 1933, recalcant les característiques apuntades al **Bolletí de Subscripció, de biblioteca selecta,... exquisida... i econòmica**, a la vegada que **li desitja un bon principi i una llarga vida** (1). El títol no agradà a Miquel Ferrà i, en canvi, Maria Antònia Salvà hauria deixat «Biblioteca Baleàrica», prescindint de «Les Illes d'Or».

El **Bolletí de Subscripció**, a «Les Illes d'Or», s'havia estat estampat a la Impremta Mossèn Alcover, del carrer del Mirador, 3, segurament el 1933. A la mateixa impremta havia estat editada, entre altres, l'**Ortografia Mallorquina segons les normes de l'Institut adequada al llenguatge de totes les Balears**, de Francesc de Borja Moll, el 1931. L'Editorial Alcover es va disoldre el maig de 1933.

En el **Bolletí** s'anunciaven els següents títols en preparació: **Comèdies** de Pere d'Alcàntara Penya, **Les millors poesies dels grans poetes mallorquins**, **Les millors rondalles** d'En Jordi des Racó, **La nostra gramàtica en deu lliçons**, **Resum d'Història de Mallorca**, **Resum d'Història de Menorca**, **Resum d'Història d'Eivissa**, **Biografies de mallorquins il·lustres**, **Antologia de prosistes baleàrics**, **La conjugació dels verbs**, **Vocabulari de barbarismes més usuals**, **Llibre d'Amic e Amat**, de Ramon Llull, **Poesies triades**, de Mn. Miquel Costa i Llobera, Joan Alcover, Josep Calafat, **Obres en vers**, d'Antoni Febrer i Cardona, **Poemes**, de G. Pascoli i A. Manzoni traduïts per M. A. Salvà, **Poesies**, de Guillem Colom, Miquel Ferrà, Maria Verger, **Epistolari de Mn. Costa i Llobera a Mn. Alcover**, **Història de la Medicina mallorquina**, per E. Fajarnés, **La Qüesta del Sant Graal** (text mallorquí, segle XIV), **Flora Balear**, **Geologia de Mallorca**, per B. Darder, **Tractat de Vinicultura**, **Problemes sanitaris de les Balears**, per E. Darder. Documents del **Llibre Vermey de Ciutadella**, **Estudi militar de la Conquesta de Mallorca**, per M. Ribas de Pina.

De la llista d'obres anunciades algunes foren publicades i altres encara, potser, esperen el seu torn. També s'anunciava una llarga relació d'autors, alguns molt coneguts a la vora d'altres que no ho eren tant. Una bona part no s'inclogueren mai dins la col·lecció i en canvi n'aparegueren de novells.

Del número 1, **Comèdies**, de Pere d'Alcàntara Penya (2) fins el número 20, **Cap al tard**, de Joan Alcover, s'anomena **Biblioteca de les Illes d'Or**, 1934-1941. Del número 21, **La Ciutat de Mallorca**, de Miquel dels S. Oliver, fins el 40-41, de Manuel Sanchis Guarnier, **Els poetes romàntics de Mallorca**, s'editen a la Impremta de Mossèn Alcover. Del número 28, **Història de la coneixença geològica de l'illa de Mallorca**, de B. Darder, s'afegeix **Editorial Moll**. A partir del número 42, **Els nins**, de Joan Bonet, s'editen a Gràfiques Miramar, seguit, seguit, amb l'excepció del número 82, **La història de Mallorca contada pels poetes**, que edita Josep Llopis. Felanitx. 1963.

Fins el juliol de 1936 s'havien publicat tretze volums. Amb l'esdeveniment del 18 de juliol hi hagué una mancada, rebllida d'emperons i obstacles, que es perllongà ben passats els anys triomfals i sols es va permetre

la publicació de **Comèdies**, I i II, de Bartomeu Ferrà, obra de Costa i Llobera, Joan Alcover, Miquel dels S. Oliver, aleshores ja considerats clàssics de la nostra literatura, Rudiments de **Gramàtica Normativa i Clau d'exercicis**, de Francesc de Borja Moll, i **Els sistemes jurídics i les idees jurídiques de Ramon Llull**, de Fra Andreu de Palma. Vers el 1941 la censura política del règim del General Franco, consentí la reedició d'autors considerats com a **clàssicos y consagrados**, que ja ho eren en el sentit ple de la paraula. Més clar: ja es consideraven difunts. Moll es va arriscar i aconseguí l'autorització per a publicar **El somni encetat**, de Miquel Dolç, primer poeta vivent, que passà per la malla de la censura, el 1943. No obstant encara no s'havien aplanats tots els reclaus i alternaven autors morts, com Costa i Llobera, Ruiz i Pablo, Salvador Galmés, Rosselló de Son Forteza, amb autors de l'**Escola mallorquina**, com Maria Antònia Salvà i Guillem Colom, i altres que anirien rompent amb la vella escola poètica, com Marià Villangómez, Llorenç Moyà i **Els poetes insulars de postguerra**, antologia arreglada per Sanchis Guarner, el 1951, que significaria la incorporació de nous valors i noves tendències de la poesia. Es pot dir que quasi tots els millors poetes i prosistes i autors de teatre de les illes estan representats dins la col·lecció. Si les pretensions eren de fer una biblioteca d'autors baleàrics, aquest punt quasi es du a terme perquè de forans sols es compten A. Allison Peers, Alexandre Cuéllar, Josep M.ª Palau i Camps i el seu pare Pere C. Palau, Manuel Sanchis Guarner, Cèlia Viñas, i una traducció d'E. T. A. Hoffman, tots amb alguna cosa de mallorquinitat, entre els 140 títols que ha assolit **Les Illes d'Or** fins a l'any del seu cinquantesimari (3).

Si durant la guerra civil, **Les Illes d'Or**, capejaren el temporalàs i en sortí un nombre migrat de títols, per circumstàncies ben paleses, les circumstàncies mateixes ajudaren per un altre cap. La presència dels italians a Mallorca, tota una història, i posar-se de moda l'italià, fou aprofitat per Moll i a la plena del moviment, el 1937, nasqueren els «Manuales Moll para el estudio del idioma». Fou primer la «Gramàtica italiana», amb un total de nou edicions, i el 1938 feia acte de compareixença l'alemanya. Una i altra tengueren bona acceptació per motius tan clars com podien ser les aliances de l'Espanya nacional amb el governs d'Itàlia i Alemanya i pel fet de ser incorporades totes les dues llengües al nou Pla d'ensenyament, suplent del mantengut pel Ministeri d'Instrucció Pública. Després es publicaren manuals d'anglès, espanyol per a estrangers, francès, llatí, català. Es pot parlar d'una llarga etapa dels «Manuales Moll».

L'any 1947, l'Editorial Moll s'embarcà amb l'aventura temerària d'unes edicions de bibliòfil, **Exemplaria Mundi**, el nom era del Pare Batllori, **d'obres de grans autors, de diversos països, en la seva llengua originària**. A la valuosa col·lecció —en paper de fil, il·lustrada, numerada— es publicaren **Poemes**, de Joan Alcover, 1947, **Historia de la vida del Buscón**, de Quevedo, 1948, **Canti**, de Leopardi, 1949, i **Poems**, de Keats, 1955. Altres obres projectades restaren sols en projecte.

L'any 1947 sortia l'edició primfilada de **Les millors Rondalles de Mallorca**, de mossèn Alcover i entre el 1948 i 1955 es publicaren **Espigues en flor**, **El retorn**, **Cel d'horabaixa**, **Lluneta de pagès**, llibres de poesia de Maria Antònia Salvà, **Entre el record i l'enyorança**, prosa autobiogràfica, i la traducció de **Mireia**.

Els anys cinquanta coincidiren amb les acabatalles del **Diccionari**, que inicià mossèn Alcover, continuà Moll amb la col·laboració de Manuel Sanchis Guarner, Aina Moll i Antoni Amorós.

Vint anys després de l'aparició del **Bolletí de subscripció a Les Illes d'Or**, el 1953, temps encara difícils per als somnis literaris lliures, un grup d'escriptors mallorquins decidiren treure una revista, aquesta era la idea cabdal, encoratjats per Sanchis Guarner, sempre disposat per a qualsevol manifestació cultural nostrada. De la revista o quaderns literaris **Raixxa**, aquest seria el nom, en tendria cura l'«Editorial Moll». Dit i fet, pel gener de 1953 sortí el primer número, sota el signe d'**aquarium**, però el segon, que responia al signe **piscis**, no va tenir la mateixa sort i fou retirat de la circulació, amb el neguit de tants que havien posat la il·lusió en la realitat de **Raixxa**.

Si no fou possible **Raixxa**, revista o quaderns, ho fou **Raixxa** col·lecció (4), amb un camp més ample que **Les Illes d'Or** i que no es nodriria sols d'autors de les Balears sinó de tots els de llengua catalana sens distincions geogràfiques. El primer número correspon a **El que s'ha de saber de la llengua catalana**, de Joan Coromines el 65, **Els comparses**, de Gabriel Cortès, que cobria la primera sèrie de la col·lecció, amb els afegitons dels **Cap d'any**, que, en certa manera, recollia l'herència dels almanacs de tanta tradició a Mallorca. **Raixxa** trigaria fins el 1968 a iniciar la segona sèrie, de major format i afavorida per la tolerància oficial, amb cobertes variades que s'unificaren a partir del número 125. A hores d'ara el darrer número és el 136. Si comparem **Les Illes d'Or** i **Raixxa**, les dues col·leccions més populars de l'Editorial Moll, apart les successives edicions de les **Rondalles** d'En Jordi des Racó, veurem que **Raixxa** en trenta anys d'existència ha fet quasi tanta veta com **Les Illes d'Or** en cinquanta. Es pot pensar que **Raixxa** ha empetitit **Les Illes d'Or**. Hi ha alguna cosa més que diferència d'àmbit pel que fa referència al moment present. Alguns autors començaren a publicar a **Les Illes d'Or** i foren transpassats a **Raixxa**. Altres ni feren el noviciat a **Les Illes d'Or** i encara uns altres, difícilment, en sortiran.

Mentre **Illes d'Or** donaven aixopluc a la narració, a l'assaig, al teatre, a la poesia, al folklore,... **Raixxa** delimità el terreny vetant la poesia. La poesia conreada amb tanta abundor, no podia romandre desamparada. La incorporació de Josep M.ª Llompart a l'Editorial Moll, fou l'any 1962, després de deixar la subdirecció de «Papeles de Son Armadans», de Camilo José Cela. L'any anterior s'havia iniciat una nova col·lecció de poesia, **Balenguera**, que encapçalà **Poemes de Mondragó**, del propi Josep M.ª Llompart, amb il·lustracions de Pau Ll. Fornés.

Cal dir que si la **Balenguera** hagués començat una vintena d'anys enrera, alguns dels poetes novells, aleshores, Blai Bonet, Jaume Vidal Alcover i, potser, Cèlia Viñas, renovadors de la poesia mallorquina, que els primers anys de la dècada dels cinquanta trencaren els motlles de la vella escola, no haurien vist la llum a **Les Illes d'Or** sinó a **Balenguera** i, a la vegada, haurien estalviat, pens, algun disgust a subscriptors aferrats a una antiga tradició, que consideraven inamovible.

La primera etapa de **Balenguera** cobreix del 1961 a 1965. La segona principia el 1972 i porta publicats la col·lecció 35 títols de distints poetes dels Països Catalans.

Es pot pensar que els aniversaris de l'Editorial Moll es celebren amb l'aparició d'una nova col·lecció. El 1964 és l'any dels inicis d'**Els treballs i els dies**, títol molt d'Hesíode, amb un total de dues dotzenes d'obres. És una col·lecció distinta. No hi tenen cabuda ni la novel·la ni la poesia ni el teatre. És una col·lecció didàctica, d'investigació històrica, d'assaig, de pedagogia, de folklore, de vocabularis, àdhuc de memòries i altra mena d'estudis. Alguns dels llibres són fonamentalment bàsics, una vertadera troballa, la seva publicació un encert. La traducció de **L'art en el regne de Mallorca**, de Manuel Duliart, 1964, **La literatura moderna a les Balears**, de Josep M.ª Llompart, 1964, que amb tota urgència hauria de posar al dia. Els quatre volums del **Cançoner Popular de Mallorca**, del Pare Rafel Ginard Bauçà, 1966-1975. **El Diccionari de l'art i dels oficis de la construcció**, de Miquel Fullana, 1974, Els vocabularis, les **Memòries** i **Els llinatges catalans**, de Francesc de Borja Moll, i tots els altres revestits sempre d'un interès (5).

Una sola vegada es troba, Editor: Francesc de B. Moll: **Versos de la ceba**, 1971.

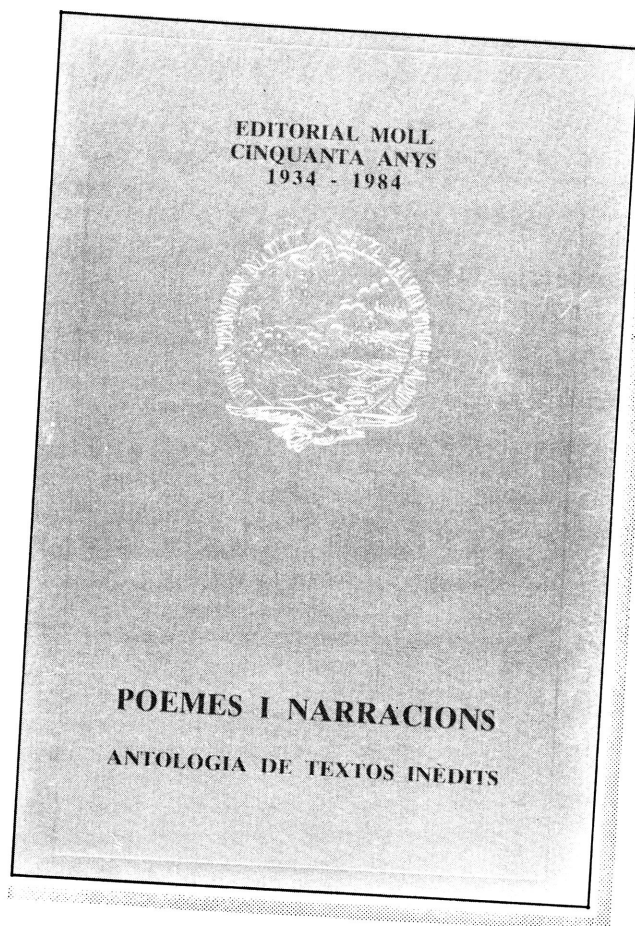
Aquí fineix la petita història dels primers cinquanta anys de l'Editorial Moll que per a celebrar l'efemèrides prepara una antologia, **Poemes i narracions**, on hi han estat convidats els poetes i prosistes narratius, amb obra publicada a la casa i sols aquests per qüestions, essencialment, de dificultats materials.

Sota l'emperança de l'Editorial Moll, amb caràcter popular i fora de les habituals col·leccions s'han publicat obres de Joan Pons i Marquès, Guillem Colom, Gabriel Janer Manila «Manuals d'introducció a la Naturalesa», «Monografies científiques», «La Flora de Mallorca» de Francesc Bonafè, i encara alguna més.

No deixa de ser curiós l'apartat d'obra vària, on s'hi localitzen títols com el «Corbatxo», publicat per «Edicions de l'Obra del Diccionari», 1935 (6), «Herman y Dorotea», de Gohete, els primerencs poemes de Miquel Barceló, «Així sia», la divertida «Història d'una dama i un lloro» de Josep Antoni Grimalt, l'adaptació del drama «L'adoració dels tres Reis d'Orient» de Llorenç Moyà Gilabert,... (7).

Total, col·leccions i no col·leccions a l'abast per a nodrir tots els ansiosos de conèixer el nostre propi tarannà històric i literari de tots els temps, enriquit per l'altre que ens ha vingut de fora i tots dos servits amb la llengua catalana i les seves variants.

MIQUEL PONS
Cala Figuera de Santanyí
Tardor 1984

(1) «Les Illes d'Or». «La Nostra Terra». Any VI, núms 71-72. 1933.

Josep Massot i Muntaner. — «Cultura i vida a Mallorca entre la guerra i la postguerra» 1930-1950). Publicacions de l'Abadia de Montserrat. 1978. Pàg. 36.

(2) Els llibres. «La Nostra Terra». A.VII.núm. 77, pàg 192-193. P. (Joan Pons i Marquès?). 1943. El crític, per una part, parla de l'encert de començar per **Comèdies**, de Pere d'Alcantara Penya i, per altra, fa alguns retrets en quant a l'ortografia i forma externa de presentació.

(3) Francesc de Borja Moll, **Els meus primers trenta anys (1903-1934)**, pàgs. 184, 271, 276, 277, «Els treballs i els dies» 8. Ed. Moll, Mallorca. 1970. **Els altres quaranta anys (1935-1974)**. «Els treballs i els dies» 12. Ed. Moll, Mallorca. 1975. Pàgs. 15, 18, 51-53, 68-70, 91, 96.

Josep Massot i Muntaner. Obra citada. Pàg. 198.

Miquel Pons. — «**Les Illes d'Or** fins a la guerra civil. I. «Felanitx» núm. 1967, i «**Les Illes d'Or** acabada la guerra civil fins... ara» i II. «Felanitx» núm. 2008.

(4) Francesc de Borja Moll. **Els altres quaranta anys**. Pàgs. 131-135. Abans de néixer la col·lecció **Raixas** ja havien estat publicats dos llibres com una anticipació: **Souvenirs d'un voyage d'art a l'île de Majorque** par J. B. Laurens. Nouvelle édition avec une préface de Juan Ramis d'Aireflor. Raixa.—Mallorca 1945. Direcció tècnica Editorial Moll. Distribució «Libros Mallorca». Impremta Mossèn Alcover.

Cartas del Padre Pou al Cardenal. Edición y estudio del padre Miguel Batllori. Raixa—II. Direcció tècnica Editorial Moll. Distribució «Libros Mallorca». Mallorca, 1946. Impremta Mossèn Alcover.

(5) Francesc de Borja Moll. **Els altres quaranta anys**. Pàg. 219.

(6) Tinc un exemplar amb la següent dedicació «Al Sr. Director de «El Sol» muy respetuosamente». F. de B. Moll.

(7) Editorial Moll. Catàleg. 1972.

La Venerable de Sencelles

A Mallorca i a fora Mallorca és prou coneguda la figura de la fundadora del Convent de la Caritat de Sencelles, Sor Francinaina dels Dolors Cirer Carbonell, popularment anomenada la Tia Xiroia, la M. Superiora, la Venerable de Sencelles, fins i tot qualcú li diu «la Santa» de Sencelles.

El poble creient acudeix a Sencelles a venerar el sepulcre que està a l'oratori del convent de les Germanes de la Caritat, per demanar la seva intercessió prop de Déu per les seves necessitats, o per agrair els favors, gràcies, «miracles» que per la seva intercessió han obtingut de Déu.

Després visiten la seva casa pairal convertida en convent (part de l'actual convent), contemplen els seus records (el llit on va morir, mobles que ella usava, els seus vestits, els instruments de penitència, etc.), beuen aigua de la cisterna del pati... en una paraula, el poble cristià que va a Sencelles viu una forta experiència religiosa.

¿Per què aquesta devoció vers la Venerable? ¿per què aquesta atracció de Sor Francinaina sobre el poble cristià? ¿què té aquesta dona analfabeta que atreu tant de gent?

Són aquestes unes preguntes alhora fàcils i difícils de contestar. Fàcils de contestar des de la perspectiva de la fe cristiana; difícils de contestar des d'una perspectiva purament sociològica, antropològica. Però també aquestes perspectives, il·luminades per la fe cristiana poden enriquir l'intent d'oferir una resposta.

La resposta a tots aquests interrogants des de la perspectiva de la fe cristiana és ben senzilla: Sor Francinaina atreu el poble perquè fou una dona que es donà a Déu i als germans. Aquesta donació es va concretar en la fundació a ca seva del Convent de Germanes de la Caritat al servei del poble.

Seria molt llarg d'explicar i de provar detalladament l'afirmació que acabam de fer, de tots modes intentem fer-hi una aproximació.

Sor Francinaina es donà a Déu

En la participació en els sagraments i en la pregària constant i continuada.

En la consagració de tota la seva vida al Senyor, primer com a seglar i després com a religiosa.

En la pràctica de l'austeritat i penitència per imitar els dolors de Crist i de sa Mare Santíssima.

En l'amor a l'Església que per ella volia dir amor a la parròquia.

Sor Francinaina es donà al poble

En l'exercici de les obres de misericòrdia: servei als malalts, atenció als pobres i necessitats.

En la «costura» a les nines.

En l'ensenyament de la «Doctrina Cristiana» a tot el poble de Sencelles: nins i nines, joves i al·lotes, homes i dones.

En la «direcció espiritual» de molts cristians que anaven a demanar-li consell en els seus quefers espirituals i materials; i en la iniciativa que ella mateixa prenia per posar pau entre els membres d'alguna família o entre persones enemistades.

En la «pastoral juvenil» que ella promovia, reunint el jovent a la seva caseta de s'Eriçal, organitzant-hi diversions, actes formatius, pregàries.

Aquesta és damunt damunt, la personalitat cristiana i religiosa de Sor Francinaina, que, d'una manera suau però ferma, atreu els cristians del nostre poble; cristians que no estan problematitzats per «grans qüestions o interrogants teològics», cristians que amb tota senzillesa i sinceritat cerquen la trobada i el diàleg amb Déu, i el troben per mitjà d'aquesta sencellera que va viure amb tota intensitat el seu ésser cristià.

És ver que entorn d'aquesta figura ha sorgit una llegenda àuria que ha amagat l'autèntica dimensió de Sor Francinaina, i que pot ser ha estat la causa que qualcú la minusvaloràs.

**L'ESGLÉSIA
NOSTRA**

De fet, dins la vida de la Venerable de Sencelles hi trobam unes gràcies o carismes extraordinaris que segurament han servit de fonament per teixir aquesta llegenda, moltes de vegades fantasiosa. Però per esborrar la llegenda no podem negar aquests dons extraordinaris; faltariem a la veritat històrica. La lluita contra el diable, el do de profecia, la gràcia de curacions, els èxtasis són fenòmens històricament comprovats, i que el poble, més curiós per les coses extraordinàries que per l'exercici heroic de les virtuts cristianes ha interpretat, exagerat, amplificat, creant una imatge no correcta de la Mare Superiora.

L'autèntica personalitat cristiana de la Venerable rau en aquests breus trets que hem indicat; les gràcies extraordinàries són de més a més, i no treuen ni afegeixen substancialment res a la seva personalitat cristiana.

¿Per què parlem de la Venerable de Sencelles en aquest número de la revista **LLUC**?

Perquè hi ha hagut un esdeveniment molt important relacionat amb la seva persona: dia 21 de març d'aquest any de 1985, el Papa Joan-Pau II va signar el decret sobre les virtuts heroïques de Sor Francinaina Cirer.

¿Què vol dir això? Que s'ha conclòs la primera part del Procés de la seva Beatificació.

No hi ha cap dubte que la M. Superiora de Sencelles va morir en fama de santedat. Bona prova d'això són els tres dies que va estar de cos present a l'oratori del Convent on fou venerada per tots els sencellers, i no solament pels sencellers sinó també per la gent dels pobles veïnats i per ciutadans. Morí dia 27 de febrer de 1855 a les 10 del matí; dia 28 li feren el funeral a la parròquia, però no la dugueren al cementiri per enterrar-la fins el dia primer de març a les 7'30 del vespre. Realment tothom tenia Sor Francinaina per una santa.

Aquesta fama de santedat va propagar-se i va créixer constantment, per això el Sr. Bisbe de Mallorca D. Pere-Joan Campins dia 16 de maig de 1899 va signar el decret pel qual constituïa el Tribunal per començar el Procés de Beatificació de la Serventa de Déu Sor Francinaina dels Dolors Cirer Carbonell.

Doncs bé, després d'una laboriosa i minuciosa recerca tant testimonial com històrica, s'ha pogut provar que realment la M. Superiora de Sencelles ha practicat totes i cada una de les virtuts cristianes en grau heroic. El Decret que signà el Papa és el final de la primera etapa del Procés. Ara s'ha de començar el Procés per l'aprovació d'un miracle. Quan s'hagi reconegut la validesa del miracle, aleshores hi haurà la cerimònia de la Beatificació.

Aquest decret signat pel Papa és una bona prova que l'autèntica personalitat cristiana i religiosa de Sor Francinaina no es fonamenta en les coses extraordinàries sinó en la pràctica de les virtuts cristianes. Així la figura de la M. Superiora venerada pel poble cristià, apareix com una figura imitable, com un exemple pràctic de vida cristiana; una dona que tot i abastar l'Invisible, viu dins la visibilitat del nostre món i de la nostra Història, dins la visibilitat de la nostra Església mallorquina.

GABRIEL RAMIS, pvre.
Vice-Postulador de la Causa

El Venerable Fra Juníper Serra

Enguany l'Església de Mallorca ha tingut el goig de veure com dos fills seus, Sor Francinaina Cirer i Fra Juníper Serra eren declarats «venerables» pel Sant Pare que n'havia declarat les virtuts heroïques.

Prenint motiu d'aquest fet —que per Fra Juníper s'esdevingué el proppassat 9 de maig— s'ha d'insistir una vegada més que la figura vertadera, la «vera effigies» com dirien els antics, d'aquest franciscà de Petra i missioner apostòlic a Mèxic i a l'Alta Califòrnia és la seva pràctica, en grau heroic, de totes i cadascuna de les virtuts cristianes que el fan un candidat a la santedat, declarada oficialment per l'Església.

Molts d'homes i dones sants de l'Església han sofert, després de morts, una manipulació d'origen i significació diversos segons el casos. Entorn d'alguns s'ha teixit una llegenda àuria de fets miracles. Altres han estat engolits per la seva fama d'intel·lectuals o d'altres «virtuts» que el món admira i valora per circumstàncies determinades. En concret, a Fra Juníper Serra la fama de colonitzador i civilitzador li ha escatimat el seu valor més preuat, el que ell apreciava per damunt de qualsevol altre: la seva vocació a la santedat com a religiós, sacerdot i missioner apostòlic. No va pretendre res més que seguir incondicionalment aquesta vocació: i juntament amb la predicació

de l'Evangeli, va entregar la seva pròpia persona, hi va gastar tota la vida, segons l'ideal de Sant Pau, el «Doctor dels gentils», que com escriví el primer biògraf del Pare Serra, el P. Francesc Palou, volgué imitar en sentir-se cridat per la Pasqua del 1749 a ser missioner entre els pagans, abandonant l'illa nadiua, la seva càtedra de prima escotista a la Universitat Lul·liana, un brillant pervenir com a predicador i com a professor.

Per acostar-nos a la vertadera personalitat del Pare Serra, cal llegir el seu espistolari, que fou estampat l'any passat a Petra. En les seves cartes, i primerament en les dues, escrites en mallorquí perquè fossin llegides als seus ancians pares, hi descobrim tota la força d'aquell que s'ha entregat completament a la tasca evangelitzadora sense deixar perdre cap oportunitat per predicar la Bona Nova de Crist de forma convincent i entenedora per a tothom. És en les cartes i també en la biografia del Pare Palou, on descobrirem passa a passa el disseny de Déu sobre la vida del nostre venerable missioner, que aquest acceptà d'una forma tan sincera i radical.

Si recuperem aquesta vertadera imatge de Fra Juníper, aleshores serem conscients de com s'ha manipulat, especialment de part d'entitats governamentals d'USA i d'Espanya, la tasca i la personalitat del missioner petrer. Jo crec que no és arriscat afirmar que si el P. Serra s'aixecàs del seu sepulcre, ploraria. Ploraria davant la destrossa de les seves missions i de les que fundaren els franciscans que el seguiren en la tasca. Bé és veritat que el govern d'Estats Units ara les té ben conservades, si més no com a museu. Però passaren temps de desolació i d'abandonament total. S'ha repetit sovint que aquestes missions són el nucli de grans ciutats californianes. És veritat. Però també és veritat que les ciutats actuals no han seguit, sense un trencament profund, la inspiració de Fra Juníper en fundar aquells nuclis d'indis neòfits. Ploraria el P. Serra per la marginació i àdhuc l'eliminació dels seus indis estimats pels quals ell tant treballà, especialment perquè no fossin la presa de l'avarícia o les arbitriarietats dels colonitzadors o dels soldats espanyols. Ens és molt fàcil, als homes, edificar monuments i cantar les lloances de personatges passats, però sovint n'enterram el missatge, i en el cas de grans cristians, de sants cristians, n'esbravam la força evangèlica en ditirambs eixorcs.

Seria injust si no diguéssim que l'obra del P. Serra no perdura en la Califòrnia actual. Sí, en molts d'aspectes. En voldria destacar un, que ja té abast internacional. És el dels Clubs Serra per a la promoció de vocacions sacerdotals i religioses. Aquesta sí que és una tasca que el P. Serra hauria beneït amb tot el seu cor de sant prevere i de sant religiós framenor.

Amb motiu del bicentenari de la mort de Fra Juníper a San Carlos de Monterrey (28 agost 1784) l'Església de Mallorca, encapçalada pel seu bisbe, ha profunditzat en el coneixement i apreci d'aquesta figura gegantina, certament preclara entre els grans evangelitzadors cristians de la història. Al voltant de la parròquia i del convent franciscà de Petra, s'han organitzat diversos actes de caire religiós i també acadèmic i polític.

Voldria destacar especialment la publicació en cinc volums dels escrits del P. Serra, presentats en la passada

tardor amb motiu de la visita del Ministre General dels framenors, el californià P. John Vaughn, i també el número extraordinari de «Comunicació», òrgan del nostre Centre d'Estudis Teològics, corresponent als mesos de març-juny 1985 amb el títol: «Fra Juníper Serra, franciscà de Mallorca, missioner apostòlic».

Ja he dit més amunt com és important resseguir les cartes del P. Serra per a copsar el seu alè de religiós, de missioner, de venerable per les seves virtuts heroiques. Hi batega una espiritualitat profunda i una entrega generosa a la missió que havia rebut d'anunciar l'Evangeli.

La revista «Comunicació» ha volgut presentar una síntesi de la personalitat del P. Juníper Serra des de les seves arrels a Mallorca, el seu ensenyament a la Universitat Lul·liana, la seva tasca providencial com a civilitzador, la seva vida espiritual.

Enguany el «Dia de Mallorca missionera» ha estat presidit per la figura del gran evangelitzador petrer, com a reclam per a la nostra Església d'una consciència cada cop més missionera, oberta, per tradició i convicció, a tota la creació per anunciar-hi la Bona Nova de Crist.

En definitiva, l'Església nostra, celebrant el bicentenari de la santa mort de Fra Juníper i acollint amb goig el decret pontifici de les virtuts heroiques que el fan venerable, vol prosseguir un camí missioner aquí, en el nostre poble i onsevulla siguin cridats els seus membres, per un disseny providencial, com ho va ser el franciscà de Petra.

PERE LLABRÉS I MARTORELL

S'Arenal
de Mallorca ●
Telèfon 26 50 05

REVISTA QUINZENAL

Bolletí informatiu del poble de S'Arenal, del terme de Llucmajor, el de Marratxí i la part rural del terme de Ciutat de Mallorca.

Els molins de vent mallorquins

II. Característiques dels molins d'extracció d'aigua: L'exemple del Prat de Sant Jordi

(Ve del n.º 719, pàgs. 16-18)

DISTINTS TIPUS DE MOLINS D'AIGUA

1) Característiques generals

Des que apareixen els molins elevadors d'aigua, les seves característiques van variant al llarg del temps. El funcionament bàsic de tots ells és sempre el mateix, és a dir, el moviment rotatiu de la roda que gira per l'impuls del vent es transforma, mitjançant un cigonyal, en moviment de puja i davalla d'un element vertical connectat a un pistó que xucla l'aigua. D'aquesta manera l'evolució dels molins d'aigua és més que res l'evolució de l'aparell extern destinat a recollir i regular la força del vent. Es distingeixen: el molí de grellat, el molí de vela llatina, el molí de ramell i el molí de ferro, o més pròpiament, de pales metàl·liques. Els dos primers són molins històrics ja desapareguts. El molí de ramell es conserva bàsicament a Sa Pobla, on n'hi ha uns tres-cents, encara que no en quedin gaire en bon funcionament. Al Prat de Sant Jordi el molí de pales substituï pràcticament al molí de ramell, si bé encara se n'hi poden veure molts en desús.

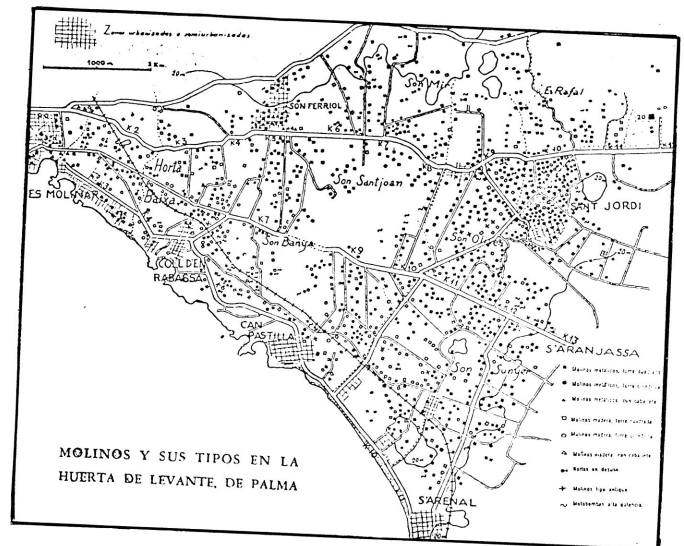
2) Molí de grellat

Els primers molins d'aigua de Mallorca foren d'aquest tipus. No eren més que una adaptació del molí fariner mallorquí més corrent, és a dir, del molí de sis antenes, cada una amb un asgraellat on s'estenia la corresponent vela. Com en els molins fariners, el capell o curucull cònic protegia el mecanisme. L'operació de girar el molí per a orientar les veles de cap al vent era lenta i laboriosa. El capell i l'arbre del molí descansaven i se subjecten sobre un cercle mòbil o congreny de dalt que llisca sobre un altre cercle d'iguals dimensions o congreny de davall. El moviment giratori s'obtenia fent palanca amb una barra sobre dos pernys que s'anaven posant als convenients forats existents als congrenys de dalt i de davall respectivament. Una vegada orientat el molí, s'«encadenava» amb dos grillons. Hi ha al menys un cas conegut, a Sant Jordi, en què un molí fariner de grellat va ésser directament convertit en un molí d'aigua, conservant durant molts d'anys l'aparell exterior de grellat.

3) Molí de vela llatina o de gaies

També existeixen molins d'aigua que adoptaren els aparells de vent d'una altra casta de molins fariners mallorquins: els molins de gaies o de vela llatina o triangular. Aquests eren molt menys corrents que els de grellat, i corresponien a un tipus de molí primitiu anomenat tècnicament «panèmon», del qual és una mostra el tipus semblant de Mykonos, a Grècia. Aquests molins mallorquins solien tenir vuit antenes si eren només d'una vela (o gaia) per antena, o bé sis antenes si eren de dues veles (gaia o gaió) per antena. El mecanisme giratori era, bé com el molí de grellat, amb pernys interiors, bé amb una barra exterior de girar, que era una robusta biga fixada a la coa de l'arbre, i al congreny de dalt, i que era estalonada amb pedres, quan el velam estava orientat de manera convenient.

Al gravat del molí de Son Rebó, a Sa Casa Blanca, tal com el veié l'arxiduc Lluís Salvador al segle passat, es pot veure l'aparell de gaia i gaió típic i un sistema particular de contrapès per a regular el pas de l'aire per les veles (reparau que el molí no té

coa). Actualment aquest molí funciona amb aparell de pales metàl·liques.

Pareix que un d'aquests molins d'aigua, segons diu Rosselló Verger, va ésser proveït amb una coa direccional. Aquesta coa comença a introduir-se als anys 1860-70.

4) Molí de ramell

Els dos primers tipus de molins esmentats eren de maneig molt incòmode a l'hora d'envelar o llevant vela, i sobretot d'orientar el velam. L'any 1854, el fuster d'es Molinar Rexach Amer, va inventar i construir el primer molí de ramell, que va tenir una difusió immediata. Les veles eren substituïdes per un sistema de fustes primes i llargues, posades a manera de persiana, formant la roda impulsadora o «ramell». Però la millora més important va ésser la coa del molí, suggerència feta pel Mn. Rafael Oliver, de tal manera que deixant el molí a lloure es pot orientar per ell mateix. De gran utilitat és també que la perpendicularitat de la coa amb el pla del ramell pot ésser variada a voluntat, de manera que permet graduar l'angle d'incidència del vent sobre les superfícies de ramell, i per tant la força amb què es mou la roda. També pot ésser minvat el nombre de fustetes al ramell, de manera que es possibilita una regulació més completa. Llevat de la roda del molí i del material emprat (fusta), tot el mecanisme és exactament el mateix que el del molí de pales metàl·liques, que explicarem més envant.

5) Molí de pales metàl·liques o molí de ferro

Sobre l'any 1934 comença la introducció massiva del molí de ferro. L'única diferència important amb el de ramell és, com he dit, les pales metàl·liques i la generalització del ferro com a material emprat (no més resta de fusta el caixó i en alguns casos es

substitueix per un cilindre metàl·lic), amb la qual cosa augmenta la solidesa i seguretat front a les ventades fortes. La descripció detallada d'aquest molí, que caracteritza el paisatge actual del Prat de San Jordi, es fa en el següent apartat.

DESCRIPCIÓ I FUNCIONAMENT DELS MOLINS DE FERRO

1) Descripció peça per peça de la maquinària

Podem agrupar les distintes peces de la maquinària del molí d'aigua en cinc aplecs o aparells, cada un amb una missió determinada.

1.1) Aparell receptor de l'impuls del vent o ramell

El ramell té de quatre a set metres de diàmetre, i es poden distingir les següents parts:

1.1.1.) Antenes: sis antenes amb estructura de gelosia de barres de ferro, disposades radicalment, deixant entre cada dues un angle de 60°.

1.1.2.) Rests: Perfils de ferro en «L» corbats en arc abarcant 60°. Van d'antena a antena, soldats o cargolats. Conformen, juntament amb les antenes, el bastiment del ramell. Hi ha sis rests llargs i sis rests petits, que formen el rotlo gran o de baix i el rotlo petit o d'enmig.

1.1.3.) Arcs de perfils de ferro en «L» (18 grans i 18 petits) cargolats als rotlos i on descansen les veles.

1.1.4.) Pales o veles: el molí complet té 18 pales o veles de planxa de ferro i encorbades per a provocar la rotació de la roda.

1.2) Aparell regulador de l'orientació

1.2.1.) Balanci: peça llarguera formada per dues peces de fusta fermades una a continuació de l'altra, i que es mantenen horitzontals paral·leles sempre al pla del ramell. Van fixades a la part de dalt del caixó, immediatament davall els braços i a la part oposada al ramell. A cada extrem hi ha una corriola.

1.2.2.) Coa: L'estructura és un triangle rectangle on el catet major està horitzontal i porta en el seu extrem la coa pròpiament dita i està agafat entre el balanci a dalt i una mènsula subjecta al caixó a baix i pot girar sobre el seu eix de manera que gira tota la coa.

1.2.3.) Coarri: És un altre triangle rectangle que gira solidari i és idèntic a l'anterior. Els plans de coa i coarri formen sempre 90°. A l'extrem d'una corriola.

1.2.4.) Cadenes: Són dues: una va de l'extrem de la coa, passa per l'extrem del coarri, per una corriola del balanci a una altra corriola del caixó de cap avall, on es pugui fermar al caixó. Una altra fa el mateix recorregut per l'altre costat, és a dir, no passa per l'extrem del coarri.

1.3) Aparell estructural del suport

1.3.1.) Caixó: format normalment per quatre taulons grans de fusta de nord clavats deixant una secció quadrada buida. És l'element vertical de suport del molí. Té dos punts de recolzament: per baix, sobre una biga horitzontal a través d'un ballador o galbardina per a que pugui girar, i per enmig sobre un altre ballador allà on travessa el terrat del molí.

1.3.2.) Braços: Són dos, i estan subjectes a dalt de tot del caixó. Aguanten horitzontalment l'eix o arbre que suporta el ramell, i permeten que faci el seu moviment rotatori.

1.3.3.) Galbardines, galbardines o balladors: Són unes capses a bolles que permeten la rotació del caixó en els seus punts de recolzament a la torre del molí.

1.4) Aparell transmissor del moviment rotatiu a translatiu

1.4.1) Arbre: Eix horitzontal que aguanta el ramell i es recolza sobre els braços.

1.4.2.) Colze de l'arbre o cigonyal: forma part de l'arbre pròpiament dit. Transforma el moviment rotatiu del ramell en una translació de puja i davalla de la biela.

1.4.3.) Biela o tija: Va dins l'interior del caixó.

1.4.4.) Ansa: ganxo inferior de la biela on va subjectada la tira amb una xaveta.

1.5.) Aparell hidràulic

1.5.1.) Tira: Ferro que s'articula a l'extrem inferior de la biela, mitjançant l'ansa, i que estira el paneret.

1.5.2.) Paneret o pistó: Fa un moviment de puja i davalla dins

el cupet mogut per la tira. El paneret ha d'encaixar ben exactament dins el cupet, i per això ha de mester una estopada d'espert.

1.5.3.) Cupet: Allà on es mou el paneret.

2) Funcionament

L'orientació pot esser automàtica, mitjançant la coa, que es posa sempre en direcció de cap al vent. La major o menor incidència del vent sobre el ramell pot esser regulada a priori fixant un angle determinat entre el pla de ramell i el pla de la coa, utilitzant per a aquesta operació les cadenes: estirant d'una cadena o de l'altra i fent les cadenes al caixó s'aconsegueix l'angle cercat.

El funcionament en sí del molí d'aigua és molt senzill: el vent incideix en angle sobre la superfície de les pales, la qual cosa fa que tot el ramell adquireixi un moviment rotatori. Amb el ramell gira l'arbre i el seu colze que transmet el moviment a la biela en forma de puja i davalla. Aquest mateix moviment es transmet per l'ansa de la biela a la tira, i aquesta fa la mateixa cosa amb el paneret, que es mou dins el cupet. Cada pujada d'aquest pistó o paneret provoca una glopada d'aigua de cap amunt que va per una sortida lateral del cupet, i obri una vàlvula vencent la seva inèrcia a estar tancada. D'aquí l'aigua es condueix directament al safareig; de vegades, el safareig està relativament allunyat del molí, i la conducció es fa al llarg d'un aqüeducte.

3) Manteniment

Segons demostra una petita enquesta dels al·lots de l'Escola Nacional de Sant Jordi publicada a la revista escolar «Superescolar C.N.M.», el molí d'aigua requereix molt poc manteniment. Ha de mester untar d'oli les peces una vegada per setmana, i pot necessitar substituir o redreçar qualche peça (per exemple, substituir l'estopada del paneret), una o dues vegades a l'any, freqüència molt baixa si tenim en compte que el molí roda quasi tot l'any. Així i tot, tots els molins tenen sempre dins la torre una bomba o motor per a quan s'espenya l'aparell. Hi ha emperò gran dificultat en aconseguir noves peces, sobretot si han d'esser de ferro, ja que aquestes ja no es fabriquen. Així, es pot recórrer a posar peces d'altres molins ja abandonats, i que solen tenir amagatzemades les poques persones que s'encarreguen de les reparacions.

TIPOLOGIA DE LES TORRES

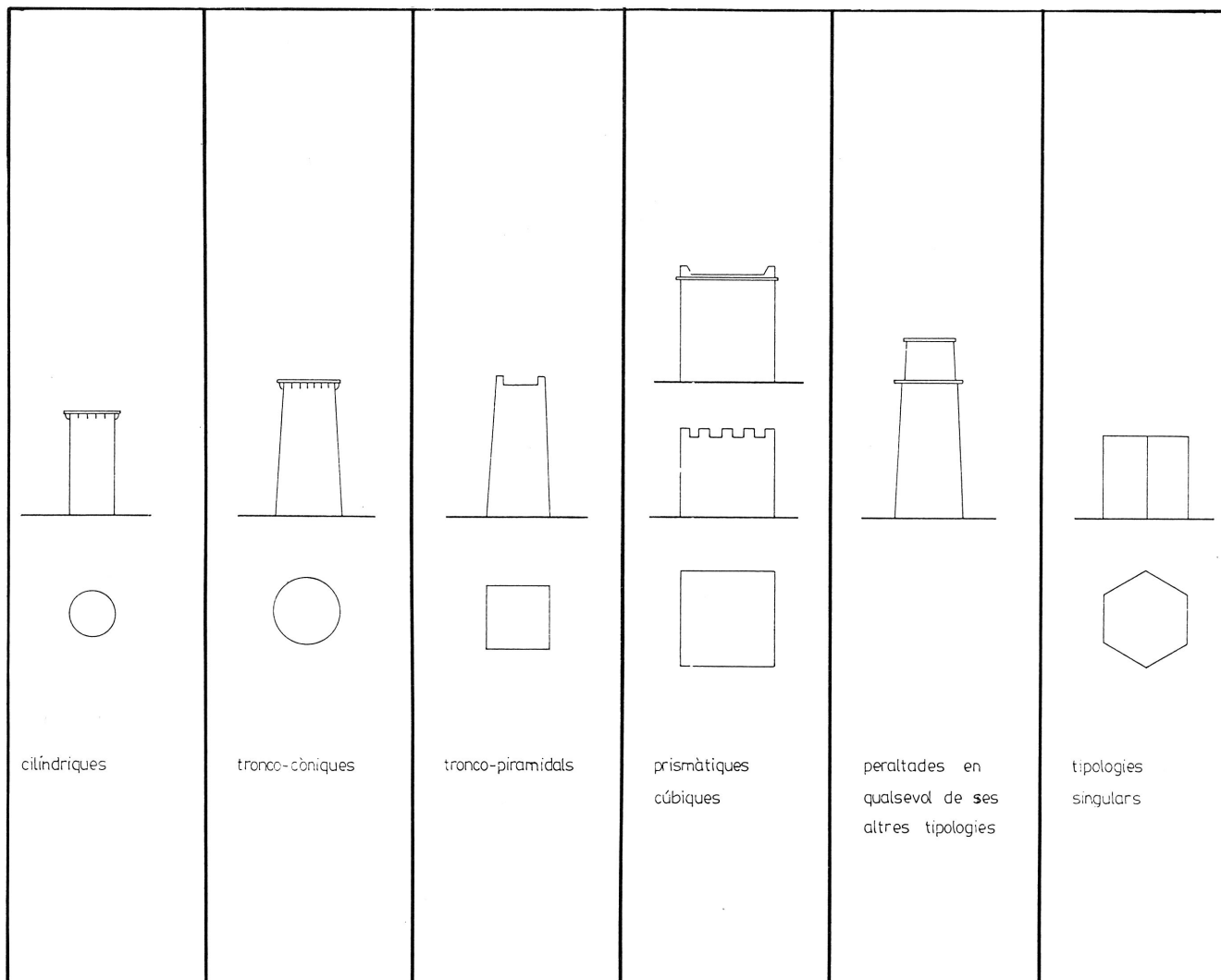
1) Generalitats

Hi ha encara petits molins amb torres d'estructura de fusta o metàl·lica (de cavallet). De fet, els primers que construï en Rexach eren així. Quan la major profunditat del nivell de l'aigua l'obligava a construir aparells més grans, les torres hagueren de fer-se d'obra, o bé s'hagueren d'aprofitar els bucs existents. Aquí exposam les diferents tipologies que pot adoptar el buc d'obra d'un molí d'aigua.

1.1) Torres cilíndriques i tronco-còniques

Els primers molins d'aigua, que hem dit abans, foren inspirats en els molins fariners; inclús hi hagué molins fariners que es transformaren directament en molins d'aigua, sens canviar l'aspecte anterior, quan es transformà en horta la zona on estaven situats. Així doncs, el sistema emprat per a recollir el vent i orientar el velam era idèntic als dels molins de blat. Per tant, les torres havien d'esser de secció circular, perquè es possibilités el gir del congreny o anell mòbil de dalt sobre el congreny o anell fix de davall. Tots els molins fariners observats (molins conservats actualment o fotos de molins ja desapareguts) són de torre cilíndrica (de 3'20 a 3'60 metres de diàmetre, diu M. Sanchis Guarnier), encara que segons notícies d'en Rosselló Verger n'hi havia amb lleuger talús. Les torres dels molins d'aigua de secció circular poden esser, bé cilíndriques, bé tronco-còniques (és a dir, amb talús). Sembla que la forma tronco-cònica està lligada als molins d'aigua, i que la seva introducció es deu a una necessitat de major estabilitat de les torres, degut a la molt major velocitat de gir dels molins d'aigua amb respecte als fariners.

Els bucs de les torres conservades d'aquesta tipologia són d'uns 2 o 3 metres de diàmetre, i la seva construcció és de pedra i fang. No cal dir que totes les actuals torres cilíndriques o tronco-còniques de molins en funcionament o sens funcionar tenen un aparell extern de ramell o de ferro, és a dir, un aparell per al qual

ja no fa falta en absolut la secció circular. Totes tenen en comú el cintell o petit voladís perimetral per tal d'ampliar l'espai de l'antiga petita terrada i així permetre més facilitat d'accés a les parts dels nous aparells de molins (de ramell o de ferro). A més, aquesta volada serveix de degotador o cornisa per a allunyar l'aigua en cas de pluja.

1.2) Torres tronco-piramidals i prismàtiques

Una vegada deixats de banda per obsolets els molins d'aigua de grellat o de veles amb casquet o capell giratori, la secció que havia d'adoptar la torre no tenia molta importància. Hem de creure que els bucs hagueren de continuar fent-se cilíndrics o tronco-cònics durant un temps, més que res per inèrcia dels mestres, i també segurament perquè els elements emprats en la seva construcció, la pedra i el fang, no feien nosa a aquesta tipologia. Ràpidament, emperò, se degueren adoptar per als bucs les seccions quadrades, més fàcils, de manera que les torres començaren a fer-se tronco-piramidals i prismàtiques (fins i tot cúbiques).

A més, el fet de que els nous aparells o de ferro exigissin major solidesa a l'estructura, afavorí la utilització de mitjans de marès per a la seva construcció, i així degué accelerar el canvi de tipologia.

Com que les torres anaven fent-se de cada vegada més grans, moltes començaren a aprofitar-se com a veritables magatzems d'exportació agrària. Les torres menys esveltes, quasi cúbiques, se degueren construir ja amb la intenció d'aquesta doble utilitat.

En quasi totes les torres d'aquesta nova tipologia apareix també el cintell, encara que quasi sempre reduït a una petita cornisa, i sempre per motius de desaiuament de l'aigua de pluja. Si no hi ha cintell pot aparèixer un empit baixet, i de vegades merlets, fets amb mitjans, a imitació de torres antigues.

1.3) Torres peraltades

Les torres peraltades responen a la necessitat d'arribar a major altura per tal de recollir més força del vent. Es poden presentar en totes les tipologies. La nova construcció superior segueix sempre la secció de la inferior.

1.4) Tipologies singulars

Només he trobat al Prat de Sant Jordi un molí que sortís de les tipologies anteriors, però és un cas purament anecdòtic, que no implica cap variació en la utilització i funcionament del molí; es tracta del molí de Son Rebó, datat de l'any 1868, i almenys una vegada restaurat, ja que la seva secció interior actual no es correspon als gravats de l'Arxiduc. És un molí de planta hexagonal, i construït en un estil historicista neo-mudèjar, purament per l'aspecte estètic de l'obra.

JOAN SBERT CASASAYAS

(Nota) El present article forma part d'un treball premiat al Concurs d'Arquitectura Popular convocat pel Col·legi «Lluís Vi-ves» l'any 1984.

CAIXA DE PENSIONS

"laCaixa"

Premi Francesc Moragas de Previsió Social

Enguany es compleixen cinquanta anys de la mort del qui fou fundador de «LA CAIXA» i precursor de la previsió social al nostre país, Francesc Moragas i Barret.

Per commemorar aquest aniversari i amb l'esperit que guià l'obra del fundador de «LA CAIXA» es convoca el Premi FRANCESC MORAGAS de Previsió Social.

La Previsió Social continua essent un tema viu, que afecta tothom, per bé que d'ençà de la fundació de «LA CAIXA» les condicions socio-econòmiques de la nostra societat han canviat considerablement. A hores d'ara calen la investigació, la recerca, la creativitat per aportar solucions concretes, efectives i humanes que facin que la Previsió Social doni respostes a les necessitats de la nostra societat d'avui.

Aquest PREMI FRANCESC MORAGAS DE PREVISIÓ SOCIAL intenta fomentar i obrir camins a aquesta recerca i a aquestes solucions.

BASES DEL PREMI

Objecte i tema

El premi s'atorgarà a un treball o estudi d'investigació, assaig o de divulgació, de caire general o monogràfic, sobre un tema relacionat amb la previsió social pública i privada.

L'obra haurà d'esser inèdita, haver-se presentat dins el termini fixat, i complir les bases i condicions de la present convocatòria.

Dotació

La dotació del premi és d'un milió i mig de pessetes (1.500.000 ptes.), que es lliurarà en metàl·lic juntament amb un document o diploma acreditatiu de la seva obtenció.

Termini i lloc de presentació

Els originals s'han de presentar abans del dia 31 de març de 1986. Els treballs es lliuraran a mà o bé per correu certificat, amb acusament de recepció, al Departament

d'Estudis de la *Caixa de Pensions*, Avinguda Diagonal 629, planta 16, Torre I, 08028 Barcelona, amb la indicació **Premi Francesc Moragas de Previsió Social**.

Forma de presentació

Els autors hauran de trametre tres exemplars signats de la seva obra, i hauran d'emplenar un imprès que els facilitarà el Departament d'Estudis de la *Caixa de Pensions*, prèvia sol·licitud. Hi constarà la voluntat expressa de participar en la convocatòria i d'acceptar les presents bases.

Participants

S'hi poden presentar totes aquelles persones físiques o jurídiques que ho desitgin, ja sigui de forma individual o en equip, sense altres limitacions que les derivades de l'acceptació i compliment d'aquestes bases.

Extensió i idiomes

L'obra presentada haurà de tenir una extensió mínima de 150 fulls en format DIN A 4, mecanografiats a una sola cara i a doble espai. No s'estableix un límit màxim.

Els originals s'hauran de presentar en llengua catalana o castellana.

Jurat

Componen el Jurat del Premi els senyors José Barea Tejeiro, Josep M.ª Culler i Nadal, Luis Angel Rojo Duque, i Antoni Serra i Ramoneda, sota la presidència del senyor Salvador Millet i Bel, President de la *Caixa de Pensions*.

Les decisions del Jurat seran inapel·lables, i s'entén que, pel sol fet de concursar, els participants hauran de renunciar a qualsevol acció en contra, així com contra la resta de les bases.

Lliurament del premi

El lliurament del premi es farà dins el primer semestre de 1986.

Edició

La concessió del premi implica la cessió dels drets d'autor, per a les edicions en llengua catalana i castellana, a la *Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis*. Per a qualsevol altra edició, o en el cas que en el termini d'un any des de la concessió del premi no s'hagués publicat, l'autor o autors el podran publicar pel seu compte, fent constar, però, el fet d'haver rebut el premi.

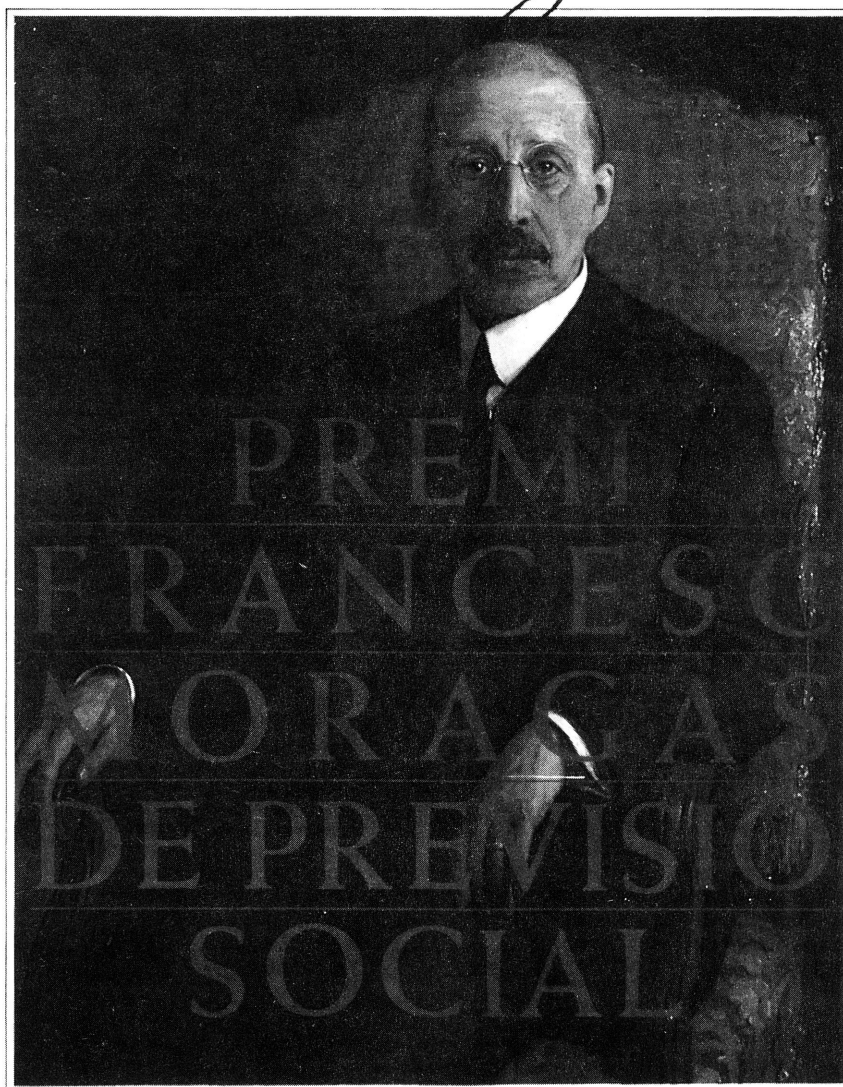
En el cas de publicació de l'obra per part de l'entitat convocant, l'autor rebrà, en qualsevol cas, cinquanta exemplars de l'obra impresa.

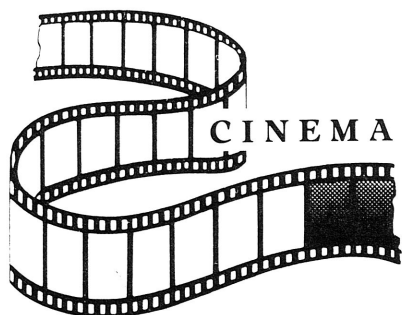
Retorn d'originals

Els originals que no hagin obtingut el premi seran retornats als seus autors, sempre que, en concórrer a la convocatòria, aquests n'hagin expressat el desig de forma explícita.

CAIXA DE PENSIONS**CONVOCATÒRIA**

Francesc Moragas Sureda

«París-Texas» de Win Wenders

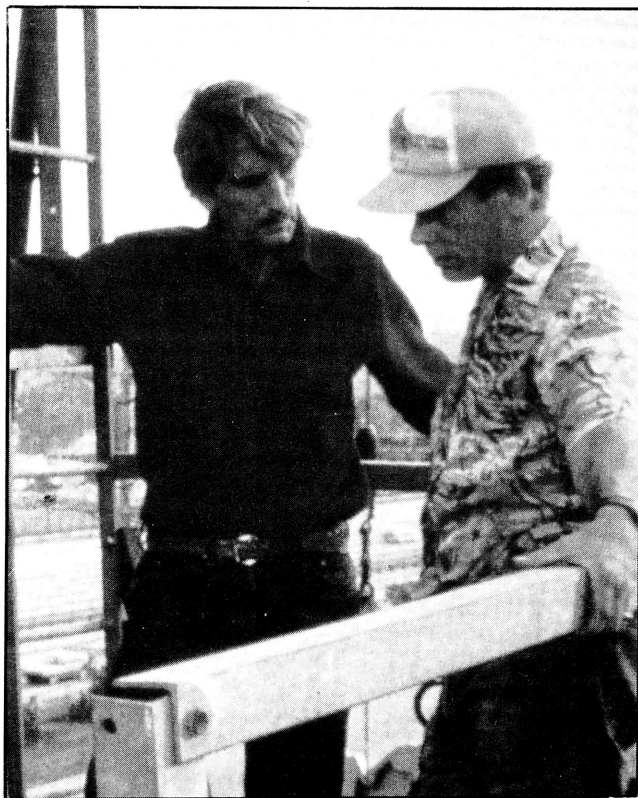
Natassja Kinski

Fa uns mesos s'estrenava a Palma el darrer film de Win Wenders: París-Texas. El film venia presentat per la crítica com a una obra mestra del realitzador alemany i precedit per la concessió de la Palma d'Or al Festival de Cannes. Aquesta acollida tan fervorosa per part de la crítica crec que necessita d'una reflexió en tant que la pel·lícula pot marcar una nova manera de fer en l'obra de Wenders.

El cinema d'aquest realitzador alemany s'havia caracteritzat sempre per una profunda reflexió sobre el fet cinematogràfic, al temps que representava a tota una generació alemanya amb unes característiques molt concretes, tant a nivell filosòfic com estètic. De fet, els paral·lismes de l'obra fílmica de Wenders amb la dels autors literaris alemanys, principalment amb Peter Handke (de qui Wenders portà al cinema «La por del porter davant el penalty»), eren ben evidents en els seus films anteriors, com poden ser «En el curso del tiempo», «Falso movimiento» o «Alicia en las ciudades». La preocupació bàsica de Wenders quant al cinema, anava entorn de la seva finalitat. En «El estado de las cosas», el protagonista, un realitzador cinematogràfic, s'interroga constantment sobre si el cinema ha de contar històries, i aquesta és la preocupació de Wenders al llarg de moltes de les seves pel·lícules. Wenders aconsegueix que aquestes siguin,

malgrat sembli una redundància, d'un caràcter marcadament fílmic, en el sentit de que la història o la reflexió sobre una determinada història es realitza a través de les imatges. Els plans, els enquadraments, el ritme són els elements sintàctics que l'expressen. Finalment, les històries són en els seus films tan sols anècdotes, excuses per anar desenvolupant tota una sèrie d'imatges que ens parlen dels personatges, dels espais i llocs, del temps entorn dels quals succeeix la història.

Estic remarcant tots aquests fets perquè crec que París-Texas trenca en bona mesura amb aquest tipus de cinema. El film, parteix, segons sembla, d'una sola frase de «Motels Chronicle» de Sam Shepard: «Un hombre sale de la carretera, camina hacia el desierto y mira un mapa» (La novel·la ha estat editada a Espanya per Anagrama: «Crónicas de Motel», Barcelona, 1985). Sam Shepard col·laborà activament en el guió i en la realització del film. La història concreta tal com apareix en el film es pot qualificar de melodramàtica: un home perdut està cercant el seu fill i la seva dona qui l'abandonà. Al primer, el troba a casa del seu germà i amb ell anirà a cercar la mare, treballadora a un local de Peep Show a París, ciutat de Texas. La pel·lícula té dues parts molt ben delimitades: la recerca i la trobada amb Jane al Peep Show. Tota la primera part manté el tipus de narració normalment utilit-

Harry Dean Stanton

zat per Wenders, divisió en escenes molt concretes, manca de diàleg, entreteniment en fets marginals, on aconseguix imatges de gran bellesa (resseguiment de l'ombra de l'avió per Travis o el joc de la baldufa del seu germà dins l'avió). Ací és on Wenders es distingeix del tipus de narració típicament nordamericà.

Però la segona part, la trobada, canvia totalment el ritme i l'estil narratiu. Si realment el film, com en un primer moment pensà fer Wenders, hagués suprimit el personatge de Jane o bé l'hagués acabat en el moment de la primera trobada, s'hagués mantingut la força de les primeres imatges i no s'hauria caigut en determinats errors. Molta gent ha alabat el film perquè Wenders ha començat amb ell a contar històries, i és, crec, precisament aquí on el film cau en picat. La darrera part deixa de tenir aquell caràcter eminentment filmic per a convertir-se en una narració oral. La llarga conversa entre Travis i Jane, les confessions d'ambdós són el pitjor cinema que ha fet Wenders. Els admiradors de Wenders ens varem trobar amb unes imatges molt buides, perquè l'element discursiu estava per sobre d'aquestes imatges. La relació directa amb el cinema nordamericà, que ell tant admira, com ja li passà amb «Hammet» no ha aportat elements molt positius al seu cinema. Aquesta admiració és només vàlida quan aconseguix aquella conjunció magistral entre història i imatge, l'exemple més clar de la qual és «El amigo americano», film molt més acabat que l'ací comentat «París-Texas».

CATALINA AGUILÓ RIBAS

Fajas Reina CORSETERIA
J. Masdeu
 Josep Tous Ferrer, 1 - Tel. 216033 - Palma de mallorca

*al servei
 de la dona
 jove i elegant*

dona
corseteria
 J. Masdeu
COLON, 62 - Tel. 216558
Palma de Mallorca

FÁBRICA D'ARTICLES DE PELL
 guants
 bosses
 peces de vestit
 i marroquineria en general

Gran Via de Colón Telèfon 50 19 00
 INCA

CRÒNICA D'ART

Esther Olondriz

Al Garatge de la Galeria Joaquim Mir de Palma exposà el mes de febrer Esther Olondriz. Per al qui no conegui la seva obra anterior pot semblar una sorpresa la sèrie de pintures presentades a aquesta exposició. Malgrat aquesta primera sorpresa, hi trobam una clara evolució i relació amb l'obra anterior, quant aquesta sempre ha estat una materialització dels records viscuts, la fixació d'uns instants i d'unes sensacions. Aquesta exposició és l'expressió del record, del temps deturat a un espai concret: és el record d'un viatge a Itàlia. Aquest viatge materialitzaria tota una sèrie d'idees abstractes que han donat lloc a les formes que podíem veure a l'exposició.

La major part de les obres presentades a la «Joaquim Mir» representen una sèrie de superfícies arquitectòniques. Aquestes arquitectures no són reals, són records, arquitectures fictícies: arcs que s'obrin a espais quasi teatrals. Hi ha en aquestes pintures un estudi compositiu no estàtic: l'arquitectura sembla en moviment. Això és una clara conseqüència de la utilització del gest, de la delimitació de formes i dels colors. Aquest és un element molt important, són moltes les gammes que en ells hi apareixen. Aquest fet sembla important en un moment en què la major part dels pintors seleccionen molt els colors i només utilitzen gammes molt determinades.

Les formes predominants són els arcs i les torres, totes en direccions ascensionals. Les tendències són, aleshores, verticals. La figuració en aquestes obres em

sembla, però, anecdòtica, en el sentit que no són l'expressió concreta d'uns objectes. Per això apareixen al mateix temps grans superfícies abstractes, grans taques de colors en què els elements figuratius estan merament apuntats.

El jugar amb els records em sembla l'element més important de l'exposició i segueix, en certa mesura, la línia intimista de tota la seva pintura. L'emoció de la pròpia vivència, no tan sols la del record, sinó també la del fet mateix de pintar, omplen el treball d'Esther Olondriz. I aquesta emoció es troba allà, en la pintura exposada, per ésser també viscuda per l'espectador. És la forma de comunicació que té l'artista cap als altres. L'espectador, només entrar a l'exposició, ja es trobava amb dues grans torres inclinades (el record de la vivència: Pisa) que li donaven pas cap a la seva relació amb el viatge de l'artista.

La reflexió, però, aquesta interpretació del record porta a Esther Olondriz a desenvolupar les formes d'una manera intuïtiva. Ella sempre parla de que les seves obres no estan o no semblen mai acabades: no es pot delimitar la memòria ni el fet mateix de pintar. Cada obra evoluciona per si mateixa i en porta d'altres a darrera. Ara, després de l'exposició vendrà la reflexió de l'artista, l'evolució cap a un nou treball.

CATALINA AGUILÓ RIBAS

LLUC

NOM.....

DIRECCIÓ.....

POBLACIÓ.....

es fa subscriptor de la revista **LLUC** per l'any 1985. Pagarà l'import (1.150 pts.) (estranger 1.400 pts.)

.....enviant gir postal o taló bancari barrat

.....per un rebut domiciliat a Banc o Caixa.....

Marcau amb una X la forma de pagament que us interessi.

Retallau i enviau aquest bolletí de subscripció a **LLUC, apartat de correus 619, Palma de Mallorca**, i rebreu puntualment al vostre domicili la nostra publicació bimestral.

Bolletí

de

subscripció

Diners sense distàncies.

Aquest és el símbol de "la Caixa".

La Caixa d'Estalvis més important del país..

Més de 800 oficines, connectades per teleprocés, a Catalunya i Balears, Madrid, València, Saragossa i Bilbao.

A qualsevol, i en el moment que vulgui, vostè pot disposar dels seus diners a l'instant, a través de les llibretes d'estalvi, els talonaris de compte corrent, les targetes de crèdit, els caixers automàtics...

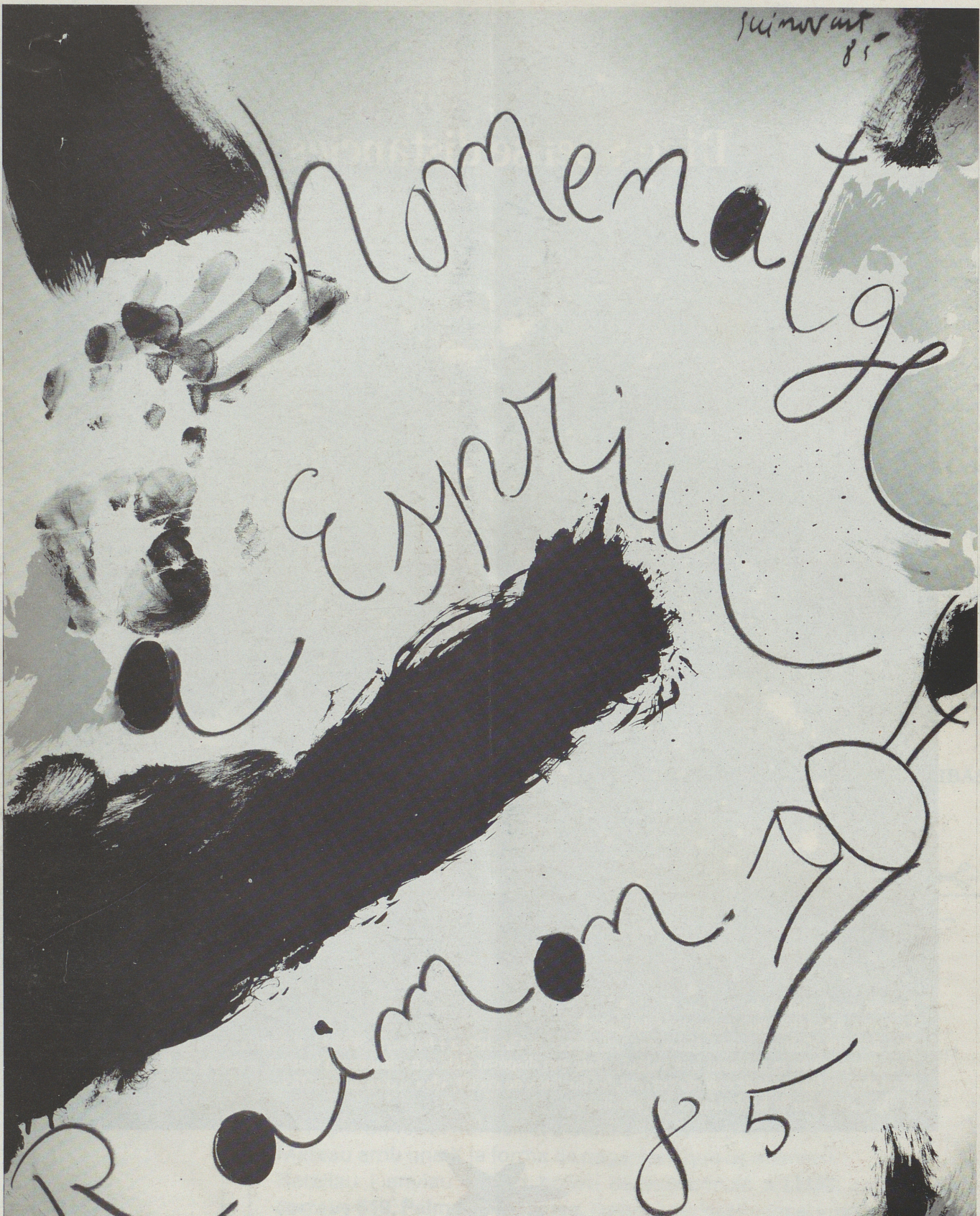
A "la Caixa" no hi ha distància per als diners.

CAIXA DE PENSIONES

"la Caixa"

suivent
85

PARC DE LA MAR Divendres, 23 d'agost, 22 hores

AJUNTAMENT DE PALMA

OBRA CULTURAL BALEAR